

Univerzita Hradec Králové  
Filozofická fakulta  
Historický ústav

**Vývoj výstavní činnosti hradeckého muzea v letech 1980–2010  
(S důrazem na rozbor metod prezentace)**

Bakalářská práce

Autor: Michala Šetinová

Studijní program: B 7105 Historické vědy

Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví

Vedoucí práce: PhDr. Milan Slezák, Ph.D.

Hradec Králové, 2015

## Zadání bakalářské práce

**Autor:** Michala Šetinová

**Studium:** F12476

**Studijní program:** B7105 Historické vědy

**Studijní obor:** Prezentace a ochrana kulturního dědictví

**Název bakalářské práce:** **Vývoj výstavní činnosti hradeckého muzea v letech 1980-2010 (S důrazem na rozbor metod prezentace)**

**Název bakalářské práce AJ:** Exhibition Activities of the Museum of Hradec Králové bewtween 1980 and 2010

### **Anotace:**

Práce se zaměřuje na nástin metod prezentace jednotlivých výstav a expozic v Muzeu východních Čech v Hradci Králové od roku 1980. Zabývá se analýzou výstavnických postupů, ohlasem a reakcí veřejnosti. Budou sledovány katalogy výstav, ohlasy v denním tisku i odborných periodikách; případně budou využity i rozhovory s pamětníky. Cílem je ukázat, jaké výstavy byly v hradeckém muzeu od roku 1980 realizovány - a to nejen po obsahové stránce, ale především po stránce použitých výstavnických postupů  
Prameny a literatura: Archiv MVČ Fotoarchiv MVČ ZIKMUND-LENDER, Ladislav. Budova muzea v Hradci Králové: 1909- 1913: Jan Kotěra. Garamon, 2013 KAM na Hradecku. Agentura Luděk Šorm. 1995,1996 MALINA, Jiří - DOUBRAVA, Aleš. Hradecké muzeum, Hradec Králové: Krajské muzeum východních Čech, 1983

**Garantující pracoviště:** Historický ústav,  
Filozofická fakulta

**Vedoucí práce:** PhDr. Milan Slezák, Ph.D.

**Oponent:** Zdeněk Zahradník

**Datum zadání závěrečné práce:** 8.12.2013

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 01. 10. 2015

Michala Šetinová

.....

## **Poděkování**

Ráda bych poděkovala PhDr. Milanu Slezákovi, Ph.D. za pomoc při vedení bakalářské práce. Mé poděkování patří též PhDr. Jaroslavě Pospíšilové a PhDr. Zdeňku Zahradníkovi za spolupráci při získávání údajů pro výzkumnou část práce.

**Anotace:**

ŠETINOVÁ, Michala. *Vývoj výstavní činnosti hradeckého muzea v letech 1980–2010 (S důrazem na rozbor metod prezentace)*. Hradec Králové: Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015, s. 73. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá nástinem metod prezentace jednotlivých výstav a expozic v Muzeu východních Čech v Hradci Králové a jeho předchůdce mezi lety 1980–2010. Analyzuje výstavní postupy, ohlasy a reakce veřejnosti. Cílem práce je ukázat realizované výstavy hradeckého muzea nejen po obsahové stránce, ale především po stránce použitých výstavních postupů.

**Klíčová slova:** Hradec Králové, Muzeum východních Čech, výstava, expozice, vitrína.

**Anotation:**

ŠETINOVÁ, Michala. *Exhibition Activities of the Museum of Hradec Králové between 1980 and 2010 (With an emphasis on analysis method of presentation)*. University of Hradec Králové, 2015. 73 pp. Diploma Dissertation Degree Thesis.

This thesis focuses on overview of the methods of presentation of various exhibitions and expositions in the East Bohemian Museum between the years 1980-2010. It describes exhibition methods, feedback and public response. The aim is to show the exhibitions realized in the Hradec Králové museum, not only in content, but mainly shows the exhibition management that was used.

**Keywords:** Hradec Králové, Museum of Eastern Bohemia in Hradec Králové, exhibition, exposition, showcase.

## Obsah

Seznam použitých zkratk .....	10
Úvod.....	11
1 Muzejnictví.....	13
2 Metody prezentace.....	15
2.1 Dispozice muzea.....	15
2.2 Výstavnictví.....	15
2.3 Technické vybavení .....	18
3 Krajské muzeum východních Čech do roku 1980.....	20
4 Muzeum v Hradci Králové mezi lety 1980 a 2010.....	23
5 Rozbor výstav, expozic a významných událostí.....	25
5.1 100 let Hradeckého muzea (1980).....	25
5.2 KSČ v boji proti fašismu (1981).....	27
5.3 Z historie slovanského osídlení východních Čech (1981).....	28
5.4 Kouzlo apatyky (1982) .....	30
5.5 V zrcadle staletí (1983).....	32
5.6 Výstava kraslic (1984).....	33
5.7 Skleněná krása Orlických hor (1985) .....	35
5.8 Loutkářství východních Čech (1985) .....	35
5.9 130 let Pardubicko-liberecké dráhy (1989) .....	36
5.10 150 let V. F. Červený a synové, Hradec Králové (1992) .....	38
5.11 Michal Klahr starší a jeho Theatrum sacrum (1993).....	38
5.12 REGINA (1994) .....	39

5.13	Houpy, hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky, pro dítko (1997) ...	41
5.14	Scénografie Petra Matáska – 40 let Divadla Drak (1998) .....	42
5.15	Jan Kotěra (1871–1923), (2002).....	43
5.16	Šperk – kámen – kov (2002).....	44
5.17	Videňské dvorní a stolní stříbro (2003).....	45
5.18	Chladná krása plátové zbroje (2006) .....	46
5.19	Od pevnosti k salonu republiky (2006) .....	48
5.20	Když si náš dědeček babičku bral (2007).....	49
5.21	Od chrámu ke katedrále (2008) .....	50
5.22	Královéhradecká muzejní noc (2008).....	51
5.23	Královské město nad soutokem (2009) .....	53
6	Shrnutí .....	55
6.1	Tematický přehled výstav a expozic 1980–1991 .....	55
6.1.1	Politicky a ideologicky zaměřené výstavy 1980–1989 .....	55
6.1.2	Nahrazení komunistické tematiky v letech 1989–1991.....	58
6.2	Tematický přehled výstav a expozic 1991–2010 .....	58
6.2.1	Fotografické výstavy.....	58
6.2.2	Prezentace archeologických výzkumů činnosti muzea .....	59
6.2.3	Fauna a flóra.....	60
6.2.4	Kultura a umění.....	61
6.3	Forma prezentace exponátů .....	61
6.4	Vitríny.....	62
6.5	Technické vybavení .....	66
6.6	Osvětlení.....	66
	Závěr .....	67



Prameny a literatura .....	69
Příloha.....	73
Obrazová příloha.....	75

## Seznam použitých zkratek

AMVČ	Archiv Muzea východních Čech v Hradci Králové
FMVČ	Fotoarchiv Muzea východních Čech v Hradci Králové
HN	Hradecké noviny
inv. č.	inventární číslo
kart.	karton
Kčs	Koruna československá
KMVČ	Krajské muzeum východních Čech
KSČ	Komunistická strana Československa
obr.	obrázek
roč.	ročník
SČSP	Svaz československo-sovětského přátelství
ÚDMP	Úvod do muzejní praxe
Vv	Východočeský večerník

## Úvod

Předkládaná bakalářská práce je zaměřena na metody prezentace v rámci jednotlivých výstav a expozic v Muzeu východních Čech v Hradci Králové v letech 1980–2010. Zatímco pro období 80. let 20. století je charakteristická jistá stagnace na poli muzejnictví, došlo po roce 1989 k výrazným změnám. Objevují se zejména nové výstavy jak z hlediska obsahu, tak zejména díky finančním prostředkům nastaly změny ve využití vyspělejšího technického vybavení. Práce se zabývá vývojem výstavnických postupů, ohlasy a reakcí veřejnosti.

Budova muzea v Hradci Králové je významnou dominantou mezi městskými stavbami, která jako každý jiný objekt má svoji historii. Pyšní se velkým množstvím vydaných publikací, periodik, prováděním archeologických výzkumů a nejdůležitějších činností, která otevírá muzeum veřejnosti, jako výstavy a expozice.

Práci tvoří šest kapitol, které přibližují danou problematiku. První kapitola pojednává obecně o muzejnictví, druhá seznamuje s metodami prezentace a třetí a čtvrtá popisuje stručnou historii instituce a muzejní budovy od jejího vzniku do roku 2010. Hlavní část práce se zabývá rozborem třidvaceti výstavních událostí, které byly pro muzeum ve sledovaném období z určitého pohledu důležité. Na závěr je uvedeno shrnutí tohoto období z hlediska tematiky výstav a expozic, technického vybavení a využití prostoru. V závěru je připojen seznam použitých archivních pramenů, literatury, periodik a rozhovorů, které byly důležité v rámci získávání informací. Poslední přílohová část obsahuje fotografie jednotlivých vitrín, které se používaly k prezentaci sbírkových předmětů a několik fotografií z výstav.

Cílem práce je seznámení s prezentačními akcemi s ohledem na jejich námět, obsah, ohlas u širší veřejnosti a ocenění. Následně zjistit, jaké se využívaly výstavnické postupy a druhy technického vybavení. Hovoříme zde především o vitrínách, panelech, podstavcích, na nichž se umísťovaly trojrozměrné exponáty, a klipech pro fotografický nebo dokumentační materiál. Z důvodu rozsahu práce nebylo možné pojmout podrobně všech 326 výstav a expozic, které se v tomto období konaly. Proto jsem se zaměřila na ty, které byly nějakým způsobem zajímavé, případně zapůsobily na návštěvníka, nebo představily novou formu prezentace. Je zde mnoho aspektů, kterými jsem se řídila při výběru. Jednalo se zejména o studium pramenů v archivu a fotoarchivu Muzea

východních Čech v Hradci Králové. Nicméně jsem zde nenalezla veškerou potřebnou dokumentaci k prezentaci všech událostí, proto jsem dále čerpala především z jednotlivých katalogů, návštěvních knih, výročních zpráv a odborné literatury. Z hlediska doplnění informací pro mě bylo stěžejní i studium novinových článků umístěných převážně v periodících Hradecké noviny, Mladá fronta Dnes, Muzeum, Pochodeň, Radnice, Rudé právo, Východočeský večerník a Zpravodaj Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové.

Komplexnější povědomí a radu jsem získala i po rozhovorech s PhDr. Zdeňkem Zahradníkem<sup>1</sup> a s PhDr. Jaroslavou Pospíšilovou.<sup>2</sup> Dále mi byl nápomocen Zdenek Bláha<sup>3</sup> a Miroslav Zapletal.<sup>4</sup>

Rovněž jsem si vědoma existence bakalářské práce z roku 2008, která se zabývala výstavní činností muzea v Hradci Králové a vytvořila inventář výstav a expozic se základními údaji o jejich době trvání a skutečnosti, zda událost provázely plakát nebo pozvánka, případně obojí.<sup>5</sup> Moje práce se však ubírá jiným směrem, více se zaměřuje na informace k jednotlivým výstavám a expozicím, všímá si rovněž mobiliáře, využitých výstavních prostor a případně ohlasu veřejnosti.

---

<sup>1</sup> Od roku 1982 pracoval v Krajském muzeu východních Čech, přičemž mezi lety 1994–2010 zastával funkci ředitele.

<sup>2</sup> Správkyně sbírek zaměřených na státní správu, politické poměry a kulturu. Pracovnice historického úseku Společenskovědního oddělení v Muzeu východních Čech od roku 1990 do současnosti.

<sup>3</sup> Výtvarník a grafik muzea v letech 1980–2010, který se podílel na přípravě většiny výstav a expozic.

<sup>4</sup> Technický pracovník, jenž zastává tuto funkci od roku 1988.

<sup>5</sup> Kristýna BÁRTOVÁ, *Výstavní činnost muzea v Hradci Králové*, Bakalářská práce, Univerzita Hradec Králové 2008.

# 1 Muzejnictví

Muzejnictví kromě jiného uchovává předměty a představuje je veřejnosti. Jedná se o produkty, které vznikly zásahem člověka nebo přírody a jsou zachovávány a ukládány jako svědectví o rozvoji lidstva, kultury, vědy a techniky.<sup>6</sup> Tendence shromažďování předmětů se objevuje již v dávné minulosti v době před Kristem. Nicméně nám známá muzea se začala vyvíjet v 19. století zaměřena na umění a přírodu, později v témže století se zájem začal soustřeďovat na archeologické a národopisné sbírky. Teprve po 2. světové válce byla u nás muzea převedena pod správu státu a místa neškolených zaměstnanců byla postupně obsazena vystudovanými odborníky v oboru. Komunistický režim kontroloval činnost muzeí a teprve až od roku 1989 se instituce mohly plně podílet na vývoji ve společenském životě jednotlivců.<sup>7</sup>

František Šebek uvádí definici muzejní instituce podle Profesního etického kodexu muzeí:<sup>8</sup> „*Muzeum je stálá nevýdělečná instituce ve službách společnosti a jejího rozvoje, otevřená veřejnosti, která získává, uchovává, zkoumá, zprostředkuje a vystavuje hmotné doklady o člověku a jeho prostředí za účelem studia, vzdělání, výchovy a potěšení.*“<sup>9</sup> Tato část osvětluje, jaké funkce by tyto instituce měly splňovat. To je vystavovat a umožnit přístup veřejnosti ke sbírkám. Dalším specifíkem je snaha, aby návštěvník porozuměl informacím, které autor chce formou výstavy nebo expozice sdělit. V tomto směru je důležitý vjem předmětů, kdy každý artefakt v sobě nese určité informace, jež jsou součástí jazyka, kterým dále promlouvá na diváky. Působit na člověka může rozdílně, na základě jejich zkušeností, očekávání, rozpoložení a mnoha dalších vlivů plynoucích z individuality návštěvníka i okamžiku. Tímto se autor snaží uvést do povědomí návštěvníků nové informace. Není to však vždy jednoduché. Dlouhé nesouvislé texty znesnadňují pozornost osob a únava může vést až k předčasnému

---

<sup>6</sup> Josef BENEŠ, *Základy muzeologie*, Opava 1997, s. 25.

<sup>7</sup> *Tamtéž*, s. 29.

<sup>8</sup> Kateřina TLACHOVÁ, *Profesní etický kodex ICOM, doporučení UNESCO o muzeích, kulturním a přírodním prostředí*, Praha 1994.

<sup>9</sup> František ŠEBEK, *Definice muzea a podstata jeho činnosti*, in: Úvod do muzejní praxe. Učební texty základního kurzu. Školy muzejní propedeutiky. Asociace muzeí a galerií České republiky (dále jen ÚDMP), edd. M. Buriánková, A. Komárková, F. Šebek, Praha 2010, s. 10.

odchodu z muzejní instituce.<sup>10</sup> Je tedy na místě pečlivě všechny faktory zvážit, posoudit a snažit se ve výsledku nalézt neoptimálnější variantu prezentace.

---

<sup>10</sup> František ŠEBEK, *Zpřístupnění sbírek muzeí veřejnosti*, in: ÚDMP, s. 245–247.

## 2 Metody prezentace

### 2.1 Dispozice muzea

Dispoziční členění muzejní instituce by mělo odpovídat jejím potřebám. Musíme si uvědomit, že muzeum neslouží jen návštěvníkům, ale i zaměstnancům. Rozdělení na prostory dostupné veřejnosti a určené pracovníkům je důležité především z hlediska bezpečnosti. Předcházíme tím možným krádežím nebo pohybu osob bez dozoru. K dalším důležitým parametrům provozu patří bezbariérový přístup, který umožňuje prohlídky i lidem s určitým pohybovým handicapem. Mezi časté nedostatky můžeme zařadit nevhodné umístění recepce a informačního centra či chybějící ukazatele směru k jednotlivým sálům, odpočinkovým zónám, občerstvení a toaletám. Opomenuta by neměla být ani šatna a prodej suvenýrů. Návštěvnost pořádaných akcí záleží rovněž na vhodném uspořádání výstavního prostoru. Části věnované dlouhodobějším expozicím, výstavám, badatelům, nebo přednáškám, jsou součástí dobře rozčleněné konstrukce budovy. Výstavnictví, jedna z hlavních činností, láká veřejnost. Proto není zanedbatelná dostupná plocha pro představení exponátů. Promyšlené rozmístění artefaktů do sálu závisí i na dalších podmínkách, mezi kterými můžeme zmínit např. nosnost podlah, klima, osvětlení nebo dobré zabezpečení před odcizením.<sup>11</sup>

### 2.2 Výstavnictví

Výstavnictví je obor, který se zabývá tvorbou výstav a expozic a ovlivňuje představy návštěvníků na daná témata. Návštěvnost neurčuje pouze vybraný námět, ale i samotná prezentace předmětů v rámci vhodného rozmístění, technických parametrů<sup>12</sup> a předchozích zkušeností, zážitků či psycho-fyziologického rozpoložení diváka. Jak uvádí ve svém článku Miloš Čejka: *„Výstava se dá charakterizovat jako předvedení něčeho, duchovních či materiálních statků jiným subjektům, široké veřejnosti nebo úzce zaměřeným kruhům za daným účelem; nabídky, informace, edukace, propagandy*

---

<sup>11</sup> František ŠEBEK, *Architektura muzejních budov, funkční členění a vybavení prostor*, in: ÚDMP, s. 376–386.

<sup>12</sup> Jedná se o typ a intenzitu osvětlení, pestrost barev využitých při tvorbě, zapojení zvuku, pohybu a mnoho dalšího.

*i propagace apod.*<sup>13</sup> Rozdělujeme dva druhy těchto činností. Výstavy, které probíhají krátkodobě se zaměřením na aktuální události oboru, a expozice, které trvají déle než dva roky. Expozici je vhodné čas od času obnovovat, protože se neustále vyvíjí nové technologie. Vysvětluje poznaná fakta představením sbírkových fondů i s ohledem na zaměření instituce.<sup>14</sup>

Prvním krokem k uspořádání výstavy je námět. Autoři zpracovávají ideový záměr, který dále pokračuje vytvořením libreta. To obsahuje podrobněji rozpracované téma, a jednotlivé kroky vedou k utvoření scénáře, kdy se již jedná o finální verzi. Můžeme si udělat ucelenější představu o hlavní myšlence akce, vystavených exponátech, rozčlenění textů, použitím prostoru, finančních prostředcích nebo o realizaci projektu. Pouze jedná-li se o složitější expozici, vytváří se technický scénář, který podrobně osvětluje všechny parametry. Rozdělení na tři části zjednodušuje přípravu. Část plánová zahrnuje mapy prostor a umístění panelů, vitrín atd., obrazová část fotografie výstavních prvků a textová část všechny písemné materiály včetně velikosti, typu a barvy textu. Na přípravě podkladů výstavy či expozice se podílí mnoho osob – od samotných autorů výstavy přes architekta, grafika, výtvarníka, zvukaře až po elektrikáře a mnoha dalších profesí.<sup>15</sup>

Při samotné přípravě výstavy nebo expozice je potřeba brát ohled na více aspektů. V první řadě musí být jasné, jaké téma se vystavuje, jak se prezentuje, jakými prostředky, v jakém prostředí a která skupina obyvatel je pro vystavovatele klíčová. Autor se zamýšlí nad prostorem, ve kterém vystaví exponáty a současně pracuje s danými finančními prostředky. Disponuje místem, jež je často předem dané a následně plně využité. Podle připravených plánů rozmísťuje výstavní prvky. Například vitríny, panely, výstavní stěny, diorámata a odpočinkové zóny nebo technické vybavení. Vitríny musejí odpovídat potřebám vystavovaných exponátů a nerozptylovat pozornost diváka. Dnešní doba nabízí již velký výběr, jako jsou různé druhy podle tvaru, např. pultové, skříňové, stolové atd., odolnost vůči vnějším vlivům, udržování stálé teploty a mírného podtlaku, ochrana před světlem v podobě UV fólie a lehká nastavitelnost je již

---

<sup>13</sup> Miloš ČEJKA, *Výstavy aneb několik vět o tvorbě výstav a o výstavnictví obecně*, Muzeum, 1/2010, s. 23.

<sup>14</sup> Zbyněk Zbyslav STRÁNSKÝ, *Úvod do studia muzeologie*, Brno 1984, s. 103–105.

<sup>15</sup> M. ČEJKA, *Výstavy...*, s. 25–27.



samozřejmostí. Veškeré vybavení musí být technicky stabilní a chemicky ošetřeno. Dřevo nebo kov může uvolňovat nebezpečné látky.

Po umístění všech částí mobiliáře na dané místo se začíná pracovat s exponáty, které pracovníci muzea převezli z depozitáře nebo vypůjčili. V průběhu události se dbá na šetrné zacházení s vystavovanými prvky. Exponát je možné uspořádat mnoha způsoby a záleží jen na autorovi a výtvarníkovi. Je zde však otázkou, jestli artefakty, „vyjmutím z kontextu a z podřízenosti většímu celku, nejen souvislostí ikonografických, ale např. i z určitého typu osvětlení, zejména chrámového šerosvitu“<sup>16</sup> neztratí svojí autentičnost a osobitost. Správné vytvoření výkladu patří mezi další důležité faktory. Následuje vhodné nasměrování návštěvníka k prohlídkové trase. Často jsou trasy vedeny proti směru hodinových ručiček, tedy doleva, přičemž tato skutečnost znesnadňuje čtení textu a příliš namáhá zrak. Součástí pozorování je i správné umístění artefaktů. Ideální rozmístění předmětů spočívá ve vhodném úhlu k pohledu diváka a podle určitých zón. Mohou nastat technické problémy, které autorům znesnadňují práci. Především nedostatečné osvětlení a nesprávný přívod elektřiny. U světla je kladen důraz na typ vystavených prvků. Například u menších předmětů nebo pro zvýraznění detailů se požaduje šikmé osvětlení. Další problém nastává při výběru druhu písma použitého textu. Autoři často popisují celé panely, ačkoli je zcela zřejmé, že návštěvník celý text nepřečte. Barevnosti, velkým písmenům, kurzívě, špatně čitelným stylům písma, nevhodnému umístění a složitým souvětím v textu bychom se měli vyhnout.

Navodit dobrý pocit u návštěvníka můžeme mnoha způsoby. Již prvním dojmem z celkového pohledu na budovu a okolí lze návštěvníka upoutat, či naopak odradit. Další vliv má interiér instituce s jasným informačním systémem a dostatečně informovaný personál nebo zabezpečená šatna. Tyto jevy před vstupem do výstavních prostor zanechávají určitý dojem. Neméně ovlivňuje zážitek návštěvníka stav toalet, vhodné umístění a množství odpočinkových zón nebo kvalita občerstvení. Všechny tyto okolnosti se pak odrážejí na celku. Jakmile však veřejnost odchází z muzea v příjemné náladě, je jisté, že pracovníci instituce odvedli dobrou práci.<sup>17</sup>

Po ukončení výstavy nebo expozice se zaměstnanci musí postarat o demontáž, odvoz a navrácení exponátů zpět do rukou majitelů. Zhodnocení události neboli

---

<sup>16</sup> P. ŠTĚPÁNEK, *Obrisy...*, s. 66.

<sup>17</sup> Dagmar FIALOVÁ, *Muzeum a veřejnost*, ÚDMP, s. 288–299.

evalvace, probíhá na závěr.<sup>18</sup> Nezáleží pouze na samotné výstavě či expozici, ale i na zkušenostech a erudici personálu a rovněž i mnoha dalších dílčích prvcích jako je instalace předmětů a s tím související popisky, dále propagace a od ní se odvíjející návštěvnost.

## 2.3 Technické vybavení

V současné době výstavy a expozice nabízí široký prostor pro realizaci. Mnoho předmětů, které podle dřívějších měřítek nebyly hodnoceny, jsou nyní uznávány z hlediska umělecké hodnoty.<sup>19</sup> Od počátku 21. století zesílil vývoj technologického pokroku, kdy bylo vneseno do výstavnictví množství nových trendů v podobě audiovizuálních technologií. Díky projektové dokumentaci v podobě libreta, námětu a scénáře si autoři ujasnili co, kam a za jakou finanční částku by se dalo použít. V námi sledované době měli na výběr mezi několika nejmodernějšími technologiemi v podobě projektorů promítajících na rozličné materiály, plazmových displejů, ozvučení předmětů či přímo samotného prostoru, průvodcovskými, informačními a řídicími systémy nebo 3D projekcí. Vše sloužilo pro lepší dojem návštěvníka z akce, kde zaměření na další smysly bylo vítanou změnou. Průvodcovské systémy se staly ve většině muzeí nedílnou součástí. Nejčastěji se používalo ovládání číselným kódem nebo automatické průvodcovské systémy.<sup>20</sup> Díky 3D projekci mohli autoři ukázat i exponáty, které nemohly být z nějakého důvodu představeny (bezpečnost vzácných předmětů, příliš velký rozměr nebo fyzický stav). Tyto audiovizuální technologie se staly pro diváky velmi vítaným zpestřením. K zvýšení návštěvnosti dětí dopomohly obrázky a projekce. Výstava probíhala zábavnější formou a ztráta pozornosti jen tak nenastala.<sup>21</sup>

Dalším krokem vpřed je rozsáhlejší použití informačních technologií v rámci digitalizace sbírek. Podle Pavla Douši se jedná o „převod muzejních sbírek (text, obraz, zvuk, video) do digitální podoby“.<sup>22</sup> Prvním stádiem je připravený exponát,<sup>23</sup> který se nafotí nebo naskenuje ze všech možných stran s měřítkem zdůrazňujícím velikost

<sup>18</sup> F. ŠEBEK, *Zpřístupnění...*, s. 276–279.

<sup>19</sup> P. ŠTĚPÁNEK, *Obrisy...*, s. 51–57.

<sup>20</sup> Líbuše PITELKOVÁ, *Nové audiovizuální trendy v řešení moderních muzejních expozic*, Muzeum, 47, 1/2009, s. 27–30.

<sup>21</sup> Jakub WOLF, *Interaktivita v muzeu*, Muzeum, 47, 1/2009, s. 32.

<sup>22</sup> Pavel DOUŠA, *Digitalizace sbírek a její využití v muzejní prezentaci*, in: ÚDMP, s. 148.

<sup>23</sup> Exponáty by měly být v dobrém stavu, případně se očistí nebo zrestaurojí.

dokumentovaného předmětu pro co nejvěrnější zachycení originálu. Následně se vše zkontroluje, upraví v editoru, označí inventárním číslem a uloží. Tento pokrok umožnil nahlédnout do digitálního muzea v podstatě komukoliv, kdykoliv a kdekoliv na světě. Výhodou je snadný přístup k velmi cenným exponátům a minimální možnost poškození. Přes mnoho kladů jsou zde však i zápory. Tyto sbírky ztrácejí svoji autenticitu a nemají stejné nosné prvky jako originál, i když jejich informační hodnota neklesá.<sup>24</sup>

Od poloviny dvacátého století se konalo mnoho výstav v rámci komunistické éry. Jednalo se o prezentaci námětů, které nemusely být příliš přitažlivé pro mládež, nicméně mohly oslovit jinou formou například správným uspořádáním artefaktů. Pozvolný nástup ve využívání technologií byl jeden z několika faktorů, který zvýšil návštěvnost širší veřejnosti. Také vytváření audio a video programů je stále oblíbenější. Fungují na základě zvukových a obrazových stop. Veřejnost má možnost poslechnout si hudbu dané doby a případné komentáře nebo se podívat na filmové nahrávky. Doplnění programů zvyšuje kvalitu výstavy a návštěvník se lépe vcítí do dané situace. Mezi trendy ve výstavnictví můžeme zařadit i používání nových témat, kdy nejpřitažlivějšími se zdají regionální témata v kontextu se společenskou situací. Koncem devadesátých let se do obliby dostaly motivy, které byly předchozím režimem zakázány. Dnešní doba pokládá za příhodnější, zabývat se zájmem veřejnosti o určitý okruh a podle toho více či méně přizpůsobit událost. Opravdu hojně navštěvovanými byly výstavy s přírodovědeckým a ekologickým zaměřením. Současně se muzea soustředí na vtažení návštěvníka do děje prohlídky, kde mluvíme o zapojení jedince do aktivity. Člověk již pasivně nehledí na artefakty, ale snaží se porozumět formou určitého programu. Díky spolupráci se školami vytvářejí pracovníci muzea pracovní listy, které se dále dostávají do škol a pomáhají studentům v prostudování problematiky.<sup>25</sup>

---

<sup>24</sup> P. DOUŠA, *Digitalizace...*, s. 153–156.

<sup>25</sup> Michal STEHLÍK, *Nové trendy výstavnictví*, ÚDMP, s. 295–300.

### 3 Krajské muzeum východních Čech do roku 1980

První zmínky o shromažďování historických předmětů v Hradci Králové jsou známy od konce 18. století v důsledku národního obrození, kdy vzrostl zájem o poznání dějin národa. Mezi první sběratele patřil Karel Bienenberg,<sup>26</sup> který si všímal archeologických předmětů, jež odkryli stavitelé v průběhu stavby hradecké pevnosti. Bohužel se jeho nálezy nedochovaly. Další, kdo se zajímal o artefakty a uchovával je, byl amatérský archeolog Moric Lüssner.<sup>27</sup> Lüssnerem nalezené artefakty vztahující se k Hradci Králové byly ukládány do skříně k tomu vyhrazené na královéhradecké radnici.<sup>28</sup> Zde byl uložen např. i Eliščin pás. Hlavní podnět k založení muzea nastal v podobě konání výstavy starožitností, památností a přírodnin v Hradci Králové, jež probíhala v městské reálce v červnu a červenci roku 1879.<sup>29</sup> Žádost od výstavního komitétu byla podána obci 22. října 1879, o necelý rok později v srpnu 1880 městské zastupitelstvo schválilo založení muzea. Každým rokem se rozrůstaly sbírky památek a prostory k jejich ukládání již nestačily. Východiskem z této situace bylo postavení nové budovy na městském pozemku darovaném muzeu, kdy plány a návrhy vypracoval Jan Kotěra a předložil je 14. února 1909. Schválení výstavby objektu muzea netrvalo dlouho a s prvními výkopovými pracemi se započalo již v červnu 1909.<sup>30</sup>

V roce 1913 byla do provozu uvedena nová budova muzea podle Kotěrova návrhu. V něm byl interiér rozdělen pro potřeby instituce na suterén, přízemí, první, druhé a třetí patro. Suterén zahrnoval dílny, skladiště, kotelnu, byt domovníka, dvůr a lapidárium. Ředitelna, čítárna, knihovna, vestibul, přednáškový sál a šatna byly součástí přízemí. První a druhé patro sloužilo k představení sbírek ve výstavních sálech o celkové rozloze 2000 m<sup>2</sup>. Předměty uměleckého průmyslu a výtvarného umění zaujímaly místo v prvním poschodí, zatímco ve druhém patře byly umístěny exponáty

---

<sup>26</sup> Žil mezi lety 1731 a 1798. Zajímal se o historii a archeologii. Díky němu vznikla první archeologická sbírka. Ke konci jeho života ho František II. povýšil do rytířského stavu.

<sup>27</sup> J. MALINA – A. DOUBRAVA, *Hradecké muzeum*, s. 5.

<sup>28</sup> Ludvík DOMEČKA, *Stará radnice v Hradci Králové*, Hradec Králové 1937, s. 14.

<sup>29</sup> *Výstava starožitností, památností a přírodnin v Hradci Králové*, Památky archeologické a místopisné 11, 1879, s. 280.

<sup>30</sup> J. MALINA – A. DOUBRAVA, *Hradecké muzeum*, s. 6–10.

týkající se historie města a prehistorické tematiky. Třetí patro architekt využil pro fotografický ateliér, temnou komoru, konzervační sál a laboratoře.<sup>31</sup>

Představení první expozice proběhlo 1. ledna 1913, konkrétně se jednalo o sochařské sbírky umístěné v lapidáriu. Mezitím byly další prostory nepřístupné, probíhaly zde finální stavební práce. Slavnostní otevření muzea se však nekonalo kvůli sporům Jana Kotěry s hradeckými řemeslníky. Dokončení stavby mělo zahájit odbornou práci muzea. Bohužel první světová válka muzejní činnost téměř znemožnila. Nedostatek pracovníků a financí v tomto období zajistil pouze ukládání a uchovávání exponátů v dobrém stavu, kdy možnost nahlédnutí veřejnosti do sbírek nebylo možné z důvodu chybějících vitrín. Muzeum se v době války využívalo pro obecnou, měšťanskou a dívčí obchodní školu a jen z malé části pro to, pro co bylo stvořeno.<sup>32</sup>

Po první světové válce nastalo zklidnění situace. Na žádost z roku 1918 pořídilo muzeum vitríny a prezentovalo do poloviny 40. let 20. století převážně souborné výstavy fotografií, obrazů, kreseb, grafik nebo jednotlivých umělců a spolků. Dále do roku 1931 instituce zpřístupnila, díky vystaveným předmětům, druhé patro, lapidárium a suterén a koncem třicátých let se k historickému a uměleckoprůmyslovému muzeu zařadilo župní pedagogické a přírodovědecké muzeum. Nadcházející vývoj opět zpomalila druhá světová válka. Nacistická ideologie se projevila ve většině výstav. Rok 1946 znamenal pro hradecké muzeum výrazný krok vpřed ve sjednocení všech součástí do jedné instituce. V průběhu let byl několikrát změněn název instituce. Výstavnictví bylo vnímáno novými pohledy a procházelo změnami podle potřeby kraje nebo stávající politické situace. Konkrétně nástup socialismu v Československu a jeho podřízenost Sovětskému svazu se silně promítl do námětu výstav, kdy nastalo nejmasovější prosazování ideologie od 50. do 80. let 20. století. Mluvíme například o výstavách nazvaných „*Tisk lidově demokratických států a SSSR*“<sup>33</sup> z roku 1950, „*J. V. Stalin, život a dílo*“<sup>34</sup> z poloviny padesátých let, „*Klement Gottwald, dílo*“<sup>35</sup> dále o výstavě nazvané „*KSČ v boji proti fašismu*“<sup>36</sup> nebo „*1948–1988 (Cyklus výstav k 40. výročí Vítězného*

---

<sup>31</sup> J. MALINA – A. DOUBRAVA, *Hradecké muzeum*, s. 10–11.

<sup>32</sup> Ladislav ZIKMUND – LENDER – Jiří ZIKMUND (edd.), *Budova muzea v Hradci Králové: 1909- 1913: Jan Kotěra*, Hradec Králové 2013, s. 37.

<sup>33</sup> J. MALINA – A. DOUBRAVA, *Hradecké muzeum*, s. 50.

<sup>34</sup> *Tamtéž*, s. 51.

<sup>35</sup> *Tamtéž*.

<sup>36</sup> Archiv Muzea východních Čech (dále AMVČ), inventární číslo (dále inv. č.) D-H 9/07, karton (dále kart.) Výstavy 1972–1982, KSČ v boji proti fašismu. Ideový záměr výstavy.

*února)*“.<sup>37</sup> Spolupráce především se socialistickými zeměmi je toho dalším důkazem. Určitý pokrok nastal i v použití techniky například magnetofonových pásků a filmů. Od roku 1974 nesla hradecká instituce spojená s pardubickým pracovištěm název Krajské muzeum východních Čech.<sup>38</sup>

---

<sup>37</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1988, 1948 - 1988 (Cyklus výstav k 40. výročí Vítězného února), Libreto výstavy.

<sup>38</sup> J. MALINA – A. DOUBRAVA, *Hradecké muzeum*, s. 13–58.

## 4 Muzeum v Hradci Králové mezi lety 1980 a 2010

Během 80. let 20. století instituce prezentovala alespoň jednu výstavu ročně orientovanou především na soudobou ideologii, která byla cílená hlavně na výchovu a vzdělávání dětí. Obrat nastal začátkem 90. let 20. století, kdy skončil tehdejší režim, a muzeum získalo větší svobodu z hlediska prezentovaných témat, ovšem bylo svázáno nedostatkem finančních prostředků. Rok 1991 znamenal pro hradecké muzeum rozdělení na dvě instituce – na Muzeum východních Čech v Hradci Králové a Východočeské muzeum v Pardubicích. Funkci ředitele v letech 1971–1981 zastával Milan Koubek, dále mezi lety 1981–1990 Jana Stárková, několik měsíců od jara 1990 do konce srpna 1990 zastupoval PhDr. Zdeněk Zahradník, následně nastoupil do funkce RNDr. Petr Rybář, konkrétně od září 1990 do roku 1994, a nakonec v období 1994–2010 PhDr. Zdeněk Zahradník.<sup>39</sup> Také se v rozmezí těchto let muzeum dočkalo dílčích oprav v podobě obnovení vnějšího pláště stěn nebo zvětšení prostor pro sklad knihovny.<sup>40</sup> Zároveň byla budova v roce 1995 před hlavní renovací prohlášena národní kulturní památkou.<sup>41</sup>

Velká rekonstrukce nastala až koncem 90. let a trvala 3 roky od 18. května 1999<sup>42</sup> do znovuotevření 18. května 2002.<sup>43</sup> První plány naznačovaly opravu pouze rozvodných sítí. Zásah do vnitřní konstrukce budovy byl však nevyhnutelný a další práce přibývaly. Nastal problém rekolaudace a s ním spjatých nařízeních. Předpisy hovořily jasně. Musel se postavit výtah, bezbariérový přístup a obnovit odvětrávání základů a suterénních prostor obnovou anglických dvorků. Součástí modernizace budovy bylo zapojení kamerového, monitorovacího a zabezpečovacího systému. Další překážka nastala z důvodu finančního krachu Orlické stavební, a. s., z Rychnova nad Kněžnou, která zařizovala nejobtížnější práce. Poslední třetinu oprav dostala na starost hradecká společnost FATO invest, a. s.<sup>44</sup>

---

<sup>39</sup> Informace potvrzené od PhDr. Jaroslavy Pospíšilové.

<sup>40</sup> L. ZIKMUND – LENDER – J. ZIKMUND, *Budova ...*, s. 37.

<sup>41</sup> Anna DRAGONOVÁ, *Muzeum opět vítá návštěvníky*, Hradecké noviny (dále jen HN) 11, 2002, s. 6.

<sup>42</sup> Karel BRODSKÝ, *Muzeum je zavřeno, muzejníci nespí*, Radnice 3, 2000, s. 2.

<sup>43</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2002, Otevření muzea soirée 2002 – vernisáž výstavy Jan Kotěra, Pozvánka na vernisáž.

<sup>44</sup> Jitka ZAJÍČKOVÁ, *Strášák jménem rekonstrukce*, Víkendová káva 46, 2001, s. 3.

Exteriér budovy nevyžadoval tolik inovací jako interiér. Renovaci exteriéru provedla firma RenoArt, s. r. o., ze Dvora Králové nad Labem. Jednalo se především o změnu barvy dřevěných částí oken, dveří a soklů. Dále se pokračovalo odstraněním druhotné příčky mezi čítárnou a výdejním prostorem. Dříve používaný kabinet ve třetím patře byl přeměněn na ředitelnu a kancelář sekretářky. Stavební úpravou prošla i plocha lapidária, schodiště, dlažba či světlíky ve výstavních sálech ve druhém patře. V přednáškovém sále dostala nový vzhled křesla, vybourala se promítací kabina a na podlahu bylo použito marmoleum.<sup>45</sup> K ochraně exponátů a vybavení byla do oken instalována UV folie a systém monitorování stavu ovzduší. Následně došlo k opravě krytů na topných tělesech a vyčištění osvětlovacích částí. Starší elektroinstalaci vystřídaly halogenidové výbojky 35 W a nové vodiče.<sup>46</sup>

---

<sup>45</sup> Linoleum vytvořené z přírodních materiálů.

<sup>46</sup> J. MALINA – A. DOUBRAVA, *Hradecké muzeum*, s.140–143.



## 5 Rozbor výstav, expozic a významných událostí

V průběhu let 1980–2010 uspořádalo muzeum v Hradci Králové přibližně 326 událostí v podobě výstav a expozic, které návštěvníkům prezentovaly dokumentový, fotografický a trojrozměrný materiál v nejrůznějších podobách. V následující kapitole je vybráno a detailně popsáno 23 konkrétních událostí, které vypovídají o činnosti instituce. Z hlediska návštěvnosti, technické stránky (výstavní mobiliář) a v neposlední řadě v rámci dostupných pramenů.

### 5.1 100 let Hradeckého muzea (1980)

Krajské muzeum východních Čech v Hradci Králové pořádalo od října 1980 do 31. prosince 1981 výstavu na počest 100. výročí od svého založení,<sup>47</sup> kdy součástí bylo i zpřístupnění dvou doplňujících výstav nazvaných „*Příroda ve sbírkách hradeckého muzea*“ umístěná v malém výstavním sále v přízemí a „*Z historie archeologického výzkumu hradeckého muzea*“<sup>48</sup> instalovaná ve druhém patře.<sup>49</sup>

Ideový záměr, libreto a scénář výstav vytvořil Aleš Doubrava a kolektiv, zatímco architektonické řešení a výtvarnou část připravil Zdenek Bláha. Následně byla zahájena výroba potřebného materiálu, který zhotovily truhlářské dílny Krajského muzea východních Čech. Propagace probíhala pomocí 500 kusů plakátů, jež byly vytištěny ve čtyřech různých variantách, první s motivem hlavní události, dále se symbolickým znázorněním Hradce a poté dva plakáty k vedlejším výstavám s archeologickým a přírodovědným námětem. Finanční částka, s kterou autoři počítali, se měla pohybovat kolem 45.000,- Kčs. I přesto, že se výstava pořizovala velmi úsporně za použití vlastního materiálu a ve spolupráci s pracovníky muzea, náklady v konečné fázi vystoupaly na 55.953,- Kčs. Z toho největší částku činil tisk podkladů, a to 28.653,- Kčs, spotřeba materiálu 9.962,- Kčs, výroba mobiliáře 2.841,- Kčs, výlep plakátů a montážní práce 1.472,- Kčs a na výrobu potřebných předmětů bylo využito 11.640,-

---

<sup>47</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, 100 let hradeckého muzea, dokument Hodnocení výstavy.

<sup>48</sup> S Ludvíkem Domečkou jsou propojeny první archeologické soubory muzea v Hradci Králové, proto byla tato událost věnována jeho památce.

<sup>49</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, 100 let hradeckého muzea, dokument 100. let muzea v Hradci Králové.

Kčs.<sup>50</sup> Návštěvníci měli možnost seznámit se s událostmi, které vedly ke vzniku instituce, následné stavbě nové budovy na Eliščině nábřeží, a činnostmi, jež muzeum vykonávalo do roku 1980.<sup>51</sup> Dále zde bylo k vidění mnoho fotografického materiálu, zachycujícího například prostranství starého Hradce Králové a model vyrobený Františkem Žaloudkem o rozměrech 3 x 4 metry.<sup>52</sup> Informace ohledně zahájení výstav jsou poněkud matoucí. Podle dokumentu Hodnocení výstavy: „výstava byla otevřena bez vernisáže“<sup>53</sup> v říjnu. Zatímco oslava sta let od založení muzea trvající dva dny při padesáti pozvaných hostech<sup>54</sup> a slavnostní shromáždění se konalo v listopadu.<sup>55</sup> Je nezvyklé, aby se události navazující na otevření výstavy, pořádaly až další měsíc od zahájení.

Spokojenost návštěvníků s výstavami byla evidentní po prostudování zápisků kroniky. Nicméně objevilo se zde i několik připomínek souvisejících s krátkou dobou trvání, nedostatečně prezentovanými dějinami města a muzea nebo ojedinělým přístupem k vzácným předmětům.<sup>56</sup> Také bylo negativně hodnoceno podprůměrné technické vybavení a nezpracování katalogu.<sup>57</sup> Zde je uvedeno pro představu několik komentářů návštěvníků:<sup>58</sup>

*„Překrásná expozice, je však třeba častěji otevírat cestu pro veřejnost k zákoutí vašeho depozitáře. Karel Prokop,“*<sup>59</sup>

*„Výstava se mi líbila a myslím si, že je reprezentativní, dobře uspořádána, poučná a snad by bylo vhodné a prospěšné, aby se naše veřejnost dověděla něco víc o kancionálu a graduálu i dalších exponátech, že by byly vydány barevně knižně, včetně nového textu, pak by jistě na výstavu přišlo více lidí, neboť si myslím, že si to zaslouží*

---

<sup>50</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, 100 let hradeckého muzea, dokument Hodnocení výstavy.

<sup>51</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, 100 let hradeckého muzea, dokument Záměr výstavy.

<sup>52</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, 100 let hradeckého muzea, dokument 100. let muzea v Hradci Králové.

<sup>53</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, 100 let hradeckého muzea, dokument Hodnocení výstavy.

<sup>54</sup> *Tamtéž.*

<sup>55</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, 100 let hradeckého muzea, 1880–1980 100 let ve sužbách vědy a osvěty.

<sup>56</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, 100 let hradeckého muzea, Kronika.

<sup>57</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, 100 let hradeckého muzea, dokument Hodnocení výstavy.

<sup>58</sup> Všechny přepisy poznámek ohlasů návštěvníků jsou mírně upraveny po pravopisné stránce.

<sup>59</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, 100 let hradeckého muzea, Kronika.

*i práce těch, kdož ji realizovali, ale veřejnost patrně není dost informována o těchto skvostech. V. Dufek*<sup>60</sup>

Podle poznámek je znatelné, že se prohlídky zúčastnilo i mnoho občanů jiné národnosti. Objevují se zde nejčastěji příspěvky psané v ruském, německém nebo polském jazyce.<sup>61</sup> I přes všechna úskalí, kterými si Krajské muzeum východních Čech prošlo, se řadilo mezi přední československá muzea. Z hlediska spolupráce bylo v kontaktu s řadou zahraničních ústavů v někdejších socialistických zemích. Tato práce kolektivu byla ohodnocena řadou ocenění, např. Čestným uznáním ministerstva kultury ČSR za mimořádnou pracovní iniciativu a za záslužnou kulturně politickou činnost v druhé polovině 70. let 20. století.<sup>62</sup>

## 5.2 KŠČ v boji proti fašismu (1981)

Ve vstupním vestibulu, v chodbě a v malém sále v přízemí probíhala od 25. března do 31. prosince 1981 výstava organizovaná v rámci oslav 60 let od založení Komunistické strany Československa (dále KŠČ). Architektonický a výtvarný plán nachystal Zdenek Bláha, zatímco scénář události připravila Libuše Plášilová a Jiří Zikmund<sup>63</sup> v součinnosti s Františkem Vaškem<sup>64</sup> a Petrem Zimmermannem.<sup>65</sup> Nicméně na instalaci se podíleli pouze pracovníci muzea. Vystavené exponáty byly zapůjčeny z několika institucí<sup>66</sup> a rovněž ze soukromých sbírek. Následně je autoři rozdělili do čtrnácti po sobě chronologicky jdoucích částí, které dále rozčlenili na dílčí výstavní prvky. Do vestibulu umístili například tematické celky zaměřené na činnost Českého svazu protifašistických bojovníků (dále ČSPB) nebo publikace s tematikou odboje a druhé světové války. Následně prohlídka pokračovala chodbou, kde byly v klipech připevněných na zdi zavěšeny vybrané ukázky dobových plakátů nebo vzpomínky na

---

<sup>60</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, 100 let hradeckého muzea, Kronika.

<sup>61</sup> *Tamtéž.*

<sup>62</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, výstavy 1980, 100 let hradeckého muzea, Z dějin hradeckého muzea.

<sup>63</sup> Pracovníci Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové.

<sup>64</sup> Zástupce Historicko – dokumentační komise odboru Českého svazu protifašistických bojovníků.

<sup>65</sup> Ředitel Okresního archivu v Hradci Králové v období 1978–2003.

<sup>66</sup> Krajské muzeum východních Čech v Hradci Králové, Historicko – dokumentační komise odboru Českého svazu protifašistických bojovníků, Okresní archiv v Hradci Králové, Státní oblastní archiv v Zámrsku, Státní ústřední archiv Praze, Okresní archiv v Trutnově a Náchodě, Ústav marxismu-leninismu v Praze, Okresní muzeum v Havlíčkově Brodě, Střední průmyslová škola sochařská a kamenická v Hořicích.

padlé během nacistické okupace na Královéhradecku. V malém sále pracovníci muzea představili třináct tematických celků. Pro představu jsou zde uvedeny názvy několika z nich: „I. *Boj KSČ na obranu republiky, proti fašismu v letech 1933–1938*“, „IV. *Vznik ilegálního vedení KSČ na Královéhradecku*“, „VII. *Persekuce ilegálních stranických organizací v roce 1940*“, „XII. *Pochody smrti*“ a poslední okruh „XIII. *Květen 1945 – osvobození Československa Sovětskou armádou*“.<sup>67</sup> Mezi instalovanými předměty mohli návštěvníci spatřit například odznaky oslavy 1. máje, zbraně a části výstroje používané ve Španělsku, důtky hradeckého gestapa, mapy, brožury o Klementu Gottwaldovi, hlášení z komunistických schůzí, fotografie členů KSČ a další.<sup>68</sup>

Vernisáž výstavy se konala 25. března 1981 od 14 hodin v krajském muzeu, kdy součástí slavnostního zahájení byl seminář organizovaný odborem ČSPB.<sup>69</sup> KSČ chtěla vzdělávat mladou generaci, která by pokračovala v jejím budovatelském úsilí, proto byla výstava orientovaná především na děti ze základních a středních škol.<sup>70</sup> Zároveň se jedná o typický příklad silně ideologicky a politicky zaměřené výstavy.<sup>71</sup>

### 5.3 Z historie slovanského osídlení východních Čech (1981)

Jedním z prvních kroků u výchovy dítěte patří nástup na základní školu, kde získávalo další vědomosti. Ovšem nejednalo se pouze o školní výuku, ale i o velké množství informací, díky kterým se žák mohl dále rozvíjet. Zásadní vliv ve výchově mládeže měly organizace pro výchovu dětí a mládeže, které byly odnoží Komunistické strany Československa. Jednalo se o Svaz socialistické mládeže a jeho součásti pro děti do 15 let - Pionýr pro starší žáky a Jiskra pro mladší školní děti. Projevovala se snaha o sjednocení aktivit na úrovni všech krajů. V 80. letech 20. století bylo hlavním cílem muzeí a galerií vzdělávání mladé generace a vytváření putovních výstav ve spolupráci s jednotlivými institucemi (muzea, galerie, školy). Následně se snažily o soustavné vyučování skupiny v souladu se školními osnovami. Přičemž pojetí pravěku, starověku

---

<sup>67</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, KSČ v boji proti fašismu, Scénář výstavy.

<sup>68</sup> *Tamtéž.*

<sup>69</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, KSČ v boji proti fašismu, Pozvánka.

<sup>70</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, KSČ v boji proti fašismu, Ideový záměr výstavy.

<sup>71</sup> Mezi další politicky orientované události se řadí například výstava z roku 1980 nazvaná „*Josef Haken – komunista, učitel, politik*“, z roku 1982 „*60. výročí SSSR*“, „*Svaz československo-sovětského přátelství ve sbírkách muzea Klementa Gottwalda v Praze Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové*“ z roku 1983 nebo „*60. výročí úmrtí V. I. Lenina*“ z roku 1984.

a středověku bylo víceméně dané.<sup>72</sup> Autoři se museli zaměřit na obsah výstav a expozičních, který by byl vhodný pro vybranou cílovou skupinu. Zároveň se snažili, aby se mládež o tato témata zajímala i ve svém volném čase. Uspořádání návrhů mělo probíhat ve spolupráci muzejních pracovníků a učitelů z okresů. Mimo to zde chyběla expozice z období pravěku nebo husitské revoluce a dostatečně připravení učitelé, kteří by studenty provedli výstavou, pokud by nebyl k dispozici školený průvodce.

Z hlediska chybějících expozičních o pravěku si můžeme všimnout v roce 1981 jeho částečného doplnění ve výstavě nazývaní se „*Z historie slovanského osídlení východních Čech*“. Probíhala od 1. dubna 1981 do 31. ledna 1982 a po jejím skončení byla nahrazena další, v pořadí již čtvrtou regionální výstavou nazvanou „*Nejstarší zemědělci východních Čech*“ konanou od začátku 1. ledna 1982 do konce téhož roku.<sup>73</sup> Muzeum nahradilo dlouhodobější expozici s tematikou pravěku těmito výstavkami umístěnými ve stejném prostoru vestibulu a schodiště mezi patry.<sup>74</sup> Vytvořením výstavy „*Z historie slovanského osídlení východních Čech*“ se zabývali pracovníci archeologického oddělení Jiří Sigl, Vít Vokolek a výtvarník muzea Zdenek Bláha. Plánovaná finanční částka na uvedení do provozu byla 5.680,- Kčs, nakonec však stačilo 2.842,- Kčs. Exponáty pocházely z pořádající instituce, dále byly dovezené z Pardubic, Národního muzea v Praze, Okresního muzea v Jičíně, muzea v Turnově a negativy byly z Archeologického ústavu Československé akademie věd v Praze. Širší veřejnost se měla možnost o události dozvědět z rozhlasu, tisku a z několika vysílaných relací. Prohlídka začínala prostorem schodiště mezi prvním a druhým patrem, kde byly rozmístěny fotografie s důležitými slovanskými lokalitami a s archeologickými průzkumy ve východních Čechách. Autoři zde umístili panel s popisky a mapou. Jednalo se o vyznačená místa, kde stála sídliště, pohřebiště, hradiště a další. K hlavnímu panelu přibyla i vitrína s exponáty vztahující se k tématu stěhování národů. Dále měli návštěvníci možnost pokračovat do vestibulu v druhém patře, v němž si mohli prohlédnout v sedmi blíže neurčených vitrínách a třech pultových vitrínách artefakty

---

<sup>72</sup> Josef DVORÁK, *Možnosti muzeí a škol při vyučování dějepisu v podmínkách realizace projektu*, in: Zpravodaj KMVČ – PŘÍLOHA: Informační a metodický list (dále jen Zpravodaj), 1981, s. 12–13.

<sup>73</sup> Muzeum prezentovalo své archeologické výzkumy. V roce 1979 se jednalo o výstavu nazvanou „*Paleolitické a mezolitické nálezy z východních Čech*“, v roce 1980 „*Z historie archeologického výzkumu hradeckého muzea*“, další rok „*Z historie slovanského osídlení východních Čech*“ a „*Nejstarší zemědělci východních Čech*“ v roce 1982.

<sup>74</sup> Jiří KALFERST, *Výstava „Nejstarší zemědělci východních Čech“*, in: Zpravodaj, Krajské muzeum východních Čech v Hradci Králové 1983, s. 62.

a fotografie odkrytých objektů ze slovanského období a nálezy z archeologických výzkumů. Díky mapám si utvořili lepší přehled o daném časovém horizontu.

Součástí výstavy byla řada přednášek s promítáním diapozitivů na téma: „Východní Čechy v době stěhování národů“, „Východočeští Charváti“ a „Počátky Hradce Králové“; od listopadu 1981 se obou výstav zúčastnilo celkem přibližně 230 posluchačů.<sup>75</sup> Jak píše Jiří Sigl: „Těsné spojení specificky muzejní formy, jako je muzejní výstava, s formou druhotné komunikace, jako je přednáška, optimalizuje účinek naší prezentační činnosti.“<sup>76</sup> Je zde znát, že je důležité výstavy a expozice spojovat i s jinými událostmi pro širší povědomí návštěvníků, od čehož se pak odvíjí i větší účast. Typické jsou vernisáže, muzejní soirée, semináře, besedy nebo právě zmiňované přednášky. Počet návštěvníků se vyšplhal na 18.456 osob. Při porovnání s ostatními výstavami a expozicemi je toto číslo poměrně vysoké. Může tomu tak být díky pořádání přednášek a již zmíněnému faktu absence jiné expozice v rámci východních Čech s tématem pravěku. Až v polovině 80. let 20. století proběhla instalace dvou expozic v Turnově a Chrudimi s tímto námětem.<sup>77</sup>

#### 5.4 Kouzlo apatyky (1982)

Výstava vznikla díky autorovi Václavu Rusekovi, za pomoci Jiřího Zikmunda a výtvarníka Zdenka Bláhy, ve spolupráci s Farmaceutickou fakultou Univerzity Karlovy v Hradci Králové (dále FaF UK). Jednalo se o představení historických předmětů.<sup>78</sup> využívaných v lékárnách a připomenutí významných mezníků tohoto oboru. Výstava byla zahájena 16. února roku 1982 ve velkém výstavním sále o ploše 310 metrů čtverečních a končila 7. ledna 1983.<sup>79</sup> O zpracování výstavy se postarali pracovníci KMVČ a FaF UK. Otevření bylo realizováno v souvislosti se začátkem vyučování studentů v letním semestru na již zmiňované univerzitě, přičemž si Václav Rusek pro návštěvníky připravil přednášku s následným komentářem k exponátům. Výstavy se zúčastnilo 17.515 osob, z toho 8.476 tvořila mládež. Veřejnost se o události

<sup>75</sup> Jiří SIGL, *Výstava „Z historie slovanského osídlení východních Čech“*, in: Zpravodaj KMVČ, Krajské muzeum východních Čech se sídlem v Hradci Králové 1982, s. 90–91.

<sup>76</sup> *Tamtéž*, s. 91.

<sup>77</sup> Svatopluk ZÁBRANSKÝ, *Úkoly dalšího rozvoje spolupráce muzeí a galerií se školami, výchovnými zařízeními a mládeží ve Východočeském kraji*, in: Zpravodaj 1981, s. 18.

<sup>78</sup> Exponáty ze skla, keramiky, dřeva.

<sup>79</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, Kouzlo apatyky, dokument Hodnocení výstavy.

mohla dozvědět formou plakátů, které navrhl výtvarník Zdenek Bláha v nákladu 500 kusů, vytištěných na formátu A1, s pozdějším dotiskem dalších 500 kusů. Mládež ze škol obdržela informace v podobě nabídkového listu. Ohlasu se výstavě dostalo v denním regionálním i centrálním tisku, například v *Mladé frontě*,<sup>80</sup> kde se jednalo o kladná doporučení. Díky součinnosti s FaF UK a použití aktuálního mobiliáře byla vytvořena výstava s relativně nízkými náklady. Muzeum plánovalo náklady ve výši 7.000,- Kčs. Nakonec však plán překročili o necelých tisíc korun, tudíž náklady činily 7.916,- Kčs. Následně si tržby pořadatelé rozdělili rovnoměrně mezi sebe.<sup>81</sup>

Ve velkém sále autoři umístili exponáty do několika druhů vitrín. Pro uložení předmětů větších rozměrů využili vitríny (obr. 1), které měly dřevěný podstavec ve tvaru hranolu o šířce cca 60 x 60 cm a přibližné výšce 80–100 cm. Shora byla položena deska se zářezy připravenými na skleněné stěny, jež se nahoře uchytily pomocí rámu s drážkami. Vytvořený vnitřní prostor se mohl rozdělit policí na dvě patra pomocí dřevěných úchytek. Popisky byly přichyceny na dřevěný sokl nebo pod desku v případě rozdělení prostoru na dvě části. Menší objekty autoři vložili do pultových vitrín (obr. 2). Ty byly sestaveny z dřevěného podstavce ve tvaru hranolu, na který položili ve výšce 50 cm neprůhlednou desku, do níž ze zadní i bočních a stran umístili dřevěné pláty, zatímco skleněná stěna se nacházela pouze v přední a vrchní části. Exponáty si návštěvníci mohli prohlédnout jedině ze shora nebo zepředu, poněvadž ostatní části nebyly průhledné. Dále se užívaly dřevěné sokly pro trojrozměrné předměty a výzdobu v podobě rostlin v květináčích. Panely se použily k umístění textu, obrázků a fotografií<sup>82</sup> o různých rozměrech. Položený běhoun na dřevěných parketách značil trasu prohlídky a několik křesel sloužilo k odpočinku unaveným návštěvníkům.<sup>83</sup> Již zmiňovaný druh pultových vitrín s dřevěnými pláty byl využit ještě u několika dalších výstav a expozic. Nicméně kolem roku 1984 se více uplatňovaly ze všech stran průhledné vitríny s uchycením skleněných desek pomocí kovových rohů.<sup>84</sup>

---

<sup>80</sup> Josef FARSKÝ, *Kouzlo apatyky. Historie lékárenství pod jednou střechou*, *Mladá fronta*, 38, 1982, s. 1.

<sup>81</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, *Kouzlo apatyky*, dokument Hodnocení výstavy.

<sup>82</sup> Velký formát znázorňující FaF UK, menší rozměry fotografií z chemické laboratoře a další.

<sup>83</sup> Fotoarchiv Muzea východních Čech (dále jen FAMVČ), inventární číslo (dále inv. č.) D-H 9/2007, karton (dále kart.) Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie *Kouzlo apatyky*.

<sup>84</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie *Výstava kraslic*.

## 5.5 V zrcadle staletí (1983)

Ve středu 18. května 1983 byla přednáškou zahájena výstava nazvaná „V zrcadle staletí“, jež navázala na tradiční besedy muzejních střed. Autorem celého projektu se stal Jiří Šramar v součinnosti s výtvarníkem a aranžérem Zdenkem Bláhou. Výstava se rozkládala v galerijním sále v prvním patře budovy na 310 metrech čtverečních a vznikla díky spolupráci dvaceti šesti muzeí Východočeského kraje, která zapůjčila historicky nejvýznamnější a nejpozoruhodnější předměty z depozitářů. Vytvořením velkého souboru exponátů z celých východních Čech neměla tato výstava ve své době obdoby. Kvůli povědomí obyvatel o události se vytisklo 300 kusů plakátů a soupis použitých předmětů s krátkými popisky. Tiskové zprávy o výsledku akce se objevily v Krkonošské pravdě, konkrétně z 16. června, a třikrát v Pochodni: z 10. června, 1. srpna a 5. října. Návštěvnost se vyšplhala na 8.935 návštěvníků, z toho 5.682 tvořila mládež. Výstava obdržela mnoho kladných hodnocení. Pro názornou ukázkou je zde několik vzkazů z návštěvní knihy:

*„Výstava je velice pěkně upravena, moc se mi líbila. Děkuji pracovníkům východočeského muzea v Hradci Králové, za příkladnou péči o památky a kulturní dědictví našich předků. Ke dni muzeí jim přeji, aby se jim jejich záslužní práce dařila a vždy se setkávali s takým zaujetím a takovým dojmem jako u mne po zhlédnutí výstavy. Děkuji Petr Nosek“<sup>85</sup>*

*„Po delší době opět výborná výstava. Havránková“<sup>86</sup>*

*„Je překrásné, co generace před vámi vytvořily, a je s podivem, jak je nyní o to malý zájem. Děkujeme všem, kteří tyto poklady ošetřují, aby působily radost nám i budoucím. Jiřina“<sup>87</sup>*

Předpokládaná finanční částka se měla pohybovat kolem 28.000,- Kčs, výsledná suma nakonec činila 15.755,- Kčs. Nižších nákladů bylo dosaženo využitím starého mobiliáře, výmalbou, pokládkou nových tapet a látkou na panely.<sup>88</sup> Pro umístění exponátů využili autoři stejných vysokých vitrín umístěných na podstavci ve tvaru hranolu se skleněnými policemi a pultové vitríny, které byly průhledné pouze ze shora a z přední strany jako u předchozí výstavy „Kouzlo apatyky“. Následně postavili

<sup>85</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1983, V zrcadle staletí, Návštěvní kniha 1983.

<sup>86</sup> *Tamtéž.*

<sup>87</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1983, V zrcadle staletí, Návštěvní kniha 1983.

<sup>88</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1983, V zrcadle staletí, dokument Hodnocení výstavy.



trojrozměrné předměty na dřevěné sokly. Rozdíl se objevuje v položení lišt se skleněnými deskami mezi pultovými vitrínami a podstavci (obr. 3). Autoři si vytvořili nový prostor pro vystavení fotografií, obrázků, textů a zároveň tím vznikla neprůchozí část, kde visely na panelech obrazy, tapisérie a další předměty, které byly mimo dosah návštěvníka, a zároveň nedocházelo k poškození těchto exponátů.<sup>89</sup>

## 5.6 Výstava kraslic (1984)

Vstupní vestibul posloužil od 12. dubna do 6. května 1984 pro prezentaci kraslic, které byly zaslány do desátého ročníku soutěže „*O nejlépe provedenou kraslici*“. Muzeum spolupracovalo s Ústředím lidové umělecké výroby, které zajistilo zhotovení přihlášek, vytvořilo soubor pravidel, diplomy vítězům a sezvalo specialisty do hodnotící komise. Do tohoto klání se zapojilo 402 soutěžících s 419 sadami kraslic. Posuzovatelé rozdělili výtvořiny podle použitého materiálu při výrobě do tří kategorií: 1. Kraslice české a reliéfně zdobené voskem, 2. Kraslice batikované moravské a 3. Kraslice vyškrabované a polepované slámou. Kvůli nesplněným požadavkům museli hodnotitelé vyloučit 37 souborů. Jednalo se o nepřiměřené užití barev a vzorů například s Křemílkem či Krtečkem nebo použití textilie. V první skupině soutěžilo 142 sad, v druhé 57 a ve třetí 183 souborů. Některé ceny nebyly uděleny, například ve třetí skupině 1. místo, nejspíše kvůli nedostatečné kvalitě kraslic.<sup>90</sup>

Díky následnému vystavení 123 nejlépe posouzených souborů si je mohla v budově prohlédnout i široká veřejnost. Instalaci provedla doktorka Zastávková ve spolupráci s výtvarníkem Zdenkem Bláhou a Ústředím lidové umělecké výroby. Kraslice umístili do ošatek a pro doplnění použili další předměty jako výšivky ze sbírek muzea, panenky z kukuřičného šustí, pomlázky, keramiku, dřevěné hračky atd. Tyto exponáty vložili do čtyř vitrín (obr. 4), které měly černé dřevěné podstavce ve tvaru hranolu, na kterém byly položeny dřevěné konstrukce cca 100 cm široké a 180 cm dlouhé, do nichž se ze strany zasouvaly skleněné desky.<sup>91</sup> Pracovníci muzea předměty uvnitř těchto vitrín neobměňovali příliš často. Podle dostupného fotografického materiálu mohla být tato výstava jednou z prvních, kde autoři nahradili pultové vitríny

<sup>89</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie V zrcadle staletí.

<sup>90</sup> AMVČ, inv. č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1984, Výstava kraslic, dokument Hodnocení výstavy.

<sup>91</sup> Tuto vitrínu můžeme připodobnit ke starším knihovnám, do kterých se ze strany zasouvalo sklo.

s třemi dřevěnými lištami ze stran a ze zadní části za vitríny, které stály na podobném dřevěném soklu, ale lišily se průhledností (obr. 5). Na podstavec položili dřevěnou základnu, do níž ze všech stran umístili skleněné desky, jež v horní části upevnili kovovými rohy. Vitríny postavili do tvaru pětiúhelníků rohy k sobě. Vzniklý prostor uprostřed vyplnili dřevěným soklem s vázou plnou větviček. Výhodou tohoto typu byla propustnost světla a možnost diváka hledět na exponáty z různých úhlů pohledu.<sup>92</sup>

Výstavy se účastnilo 2.181 návštěvníků a podle návštěvní knihy byli diváci většinou spokojeni, pouze se některé jejich představy na zvolené pořadí soutěžících neshodovaly s verdiktem poroty. Podle návrhu Vendy Horákové z Brna by nejspíše stačilo zvolit „cena publika“.<sup>93</sup> Zde je vybraných několik vzkazů z návštěvní knihy:

*„Co krásy dovede stvořit člověk a proto nevěřím, že je pouhý živočich. O umělcích se říkalo, že mají ‚Boží jiskru.‘ Tak to asi bude. Ale s udělováním cen (úkolem přetěžkým), co je dost divné. Co např. kraslice polepované slámou, mimořádně pracné a jen 2. cena?? Žáček“<sup>94</sup>*

*„Udivuje mne, že nezískala žádnou cenu Marie Hůlková z Třebíče? Její kraslice jsou fantastické, i když zde bych ani nevěděla, která kraslice je lepší. Jaroslava Kulhánková, Adam Kulhánek, Barbora Kulhánková“<sup>95</sup>*

*„Děkuji organizátorům a vůbec všem okolo téhle výstavy za pěkný zážitek. Vím, co to dá práce, starání a nervů. Ale přece jen připomínky: větší propagaci a co takhle zavést ‚Cenu publika‘? Podle zápisů v této knize by hodnocení návštěvníků dopadlo určitě jinak. Venda Horáková Brno“<sup>96</sup>*

*„Výstava ctihodných lidských výtvorů. Bohužel aranžmá i propagace této akce nedosahuje stejných kvalit. Plakát nevýrazný, bez uvedení otevírací doby a těch plakátů nebylo ani mnoho ve městě vidět. Ošatky, ve kterých jsou kraslice ve vitrínách umístěny, mají sklon, kraslice jsou v jednom místě a není na ně dobře vidět. Jaroš“<sup>97</sup>*

Podle uvedených tvrzení se propagace formou plakátů příliš nezdařila, mohl to být také důvod slabší návštěvnosti.

---

<sup>92</sup> FAMVČ, č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie Výstava kraslic 1984.

<sup>93</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1984, Výstava kraslic, Návštěvní kniha.

<sup>94</sup> Tamtéž.

<sup>95</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1984, Výstava kraslic, Návštěvní kniha.

<sup>96</sup> Tamtéž.

<sup>97</sup> Tamtéž.

## 5.7 Skleněná krása Orlických hor (1985)

Výstava byla pořádána od 1. srpna do 15. září 1985 v malém sále v přízemí a představovala historii sklářství v Orlických horách. Konkrétně se jednalo o sklářské produkty vyrobené v 16. až 20. století. Zdokumentovaných výstav není mnoho, ale podle dostupných materiálů je tato událost od poloviny roku 1982 jednou z prvních výstav v malém sále, kde muzeum nainstalovalo po pravé straně od vstupu pod dřevěné lišty stabilní konstrukce (obr. 6). Jäcklův<sup>98</sup> profil<sup>99</sup> se kvůli stabilitě přišrouboval pod horní římsu a následně na něj byla přichycena vitrína ve tvaru kvádrů. Spodní a vrchní část kvádrů pracovníci vyrobili ze dřeva, zatímco boční a přední strany ze skla. Do těchto vitrín mohli autoři vkládat police. Využívání tohoto typu je patrné v malém sále až do hlavní rekonstrukce budovy muzea, která započala v květnu 1999.<sup>100</sup> V malém sále se konaly podle dostupných materiálů dvě výstavy,<sup>101</sup> u nichž se konstrukce nainstalovaných vitrín sňaly a nahradily potřebnými výstavními prvky.

## 5.8 Loutkářství východních Čech (1985)

Spolupráce Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové, Muzea loutkářských kultur v Chrudimi a Východočeského loutkového divadla Drak v Hradci Králové dopomohla ke vzniku výstavy, která poskytla informace o zrodu a vývoji loutkového divadla ve Východočeském kraji. Přípravu scénáře měl na starost Jarmil Chládek<sup>102</sup> a Zdeněk Zahradník,<sup>103</sup> výtvarné zpracování připravil Zdeněk Bláha. Otevření se odehrálo 1. listopadu 1985, zatímco poslední návštěvník se mohl přijít podívat 31. prosince téhož roku.<sup>104</sup> Přibližně čtrnáct dní po zahájení výstavy byly napsány dva články v denním tisku. V Rudém právu se jednalo o shrnutí pouze několika

---

<sup>98</sup> Jäcklový profil je nazván po rýmařovském kováři Jäcklovi a začal se vyrábět ve 30. letech 20. století.

<sup>99</sup> Jedná se o železný profil nejčastěji čtvercového nebo obdélníkového tvaru, který je dutý a podstatně lehčí. Nedá se ohýbat a v tomto případě má rozměry cca 1,15 x 1,15 centimetrů.

<sup>100</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie Skleněná krása Orlických hor 1985.

<sup>101</sup> Výstavy nazvané „150 let V.F. Červený a synové, Hradec Králové; Hudební nástrojář a vynálezce světového významu“ a „Michal Klahr st. a jeho theatrum sacrum“. První z roku 1982, druhá z roku 1983.

<sup>102</sup> Ředitel Muzea loutkářských kultur v Chrudimi.

<sup>103</sup> Náměstek ředitele Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové.

<sup>104</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1985, Loutkářství východních Čech, dokument Krajské muzeum východních Čech v Hradci Králové – ideový záměr.

hlavních údajů ve sloupečku Světem kultury,<sup>105</sup> zatímco v Pochodni měl návštěvník možnost dozvědět se více informací.<sup>106</sup>

Výstavu autoři umístili do velkého galerijního sálu v prvním patře. Umístěním panelů po okrajích místnosti dosáhli úspory místa, které využili pro vložení obrazového materiálu a textu. Trojrozměrné exponáty, jež se nenacházely ve vitrínách, stály na nízkých dřevěných soklech. Tato výstava byla podle dostupných fotografií jedna z prvních, kde byl použit nový druh vitrín (obr. 7). Jednalo se o jeklovou čtvercovou konstrukci, do které byla vložena asi ve výšce 20–30 cm dřevěná deska o rozměrech přibližně 100 x 100cm, v níž se nacházely zářezy, do kterých se vkládaly skleněné boční tabule necelé dva metry vysoké. Tyto vitríny se nejvíce využívaly k vystavení větších exponátů, například textilií, figurín nebo v tomto konkrétním případě loutek zavěšených na drátech nebo nitích s vahadlem pro pohyb některých částí těla. Podle fotografií autoři ovládací prvek marionet přichytili patrně na vrchním jeklovém profilu. Tudíž zde nastává domněnka, že v tomto případě nebyla u vitrín použita vrchní skleněná deska. Nový druh doplnili již užitými vitrínami s kvádrovým podstavcem, na kterém uchytili do drážek skleněné stěny a zvýraznili trasu prohlídky položenými koberci. Květiny v květníku měly pravděpodobně nahradit výzdobu a jejich umístění zdůraznit již značený směr.<sup>107</sup>

## 5.9 130 let Pardubicko-liberecké dráhy (1989)

Velkým posunem vpřed se jeví putovní výstava k 130. výročí založení vlakové trati z Pardubic do Liberce, uspořádaná v upraveném železničním voze a instalovaná na nádraží jednotlivých měst, kde ji obsluhovali zaměstnanci tamní kanceláře dráhy. Výstavu vůz zahájil v Pardubicích dne 28. dubna 1989, následně stál v Hradci Králové, Jaroměři, Dvoře Králové nad Labem, Staré Pace, Semilech, Železném Brodě, Turnově a poslední zastávka byla v Liberci od 11. do 14. května 1989. Spolupráce Krajského muzea východních Čech proběhla s Muzeem dělnického hnutí v Semilech, železniční

<sup>105</sup> *Ukázky loutek z počátku 19. století*, Rudé právo 66, 1985, s. 2.

<sup>106</sup> Lenka BOROVSÁ, *Hop do pohádky*, Pochodeň 74, 1985, s. 4.

<sup>107</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVC 1981-1989, fotografie Loutkářství severovýchodních Čech.

sekcí, a provozní skupinou Československých drah v Hradci Králové.<sup>108</sup> Ukázka vývoje parostrojní železnice, přehled starších výrobních postupů a návštěva parního stroje byly součástí představení rozvoje vlakové dopravy. Dále měl divák možnost sledovat, jak probíhala výstavba trati kolem Pardubicko-liberecké dráhy a udělat si názor na to, jaký měla vliv severovýchodní Čechy.<sup>109</sup>

Menší prostor interiéru železničního vagonu (obr. 8), konkrétně 17,9 metru na délku a 2,2 metry na šířku, vyžadoval mimořádné zacházení, hlavně v uspořádání panelů a vitrín. Rozdělením vagonu na deset menších neuzavřených prostor, pět po pravé a pět po levé straně, vznikly plochy pro tematické celky o délce 2,7 metru. Tímto rozvržením se vytvořilo místo pro dvacet panelů s výstavní plochou 18 metrů čtverečních, pro deset vitrín a několik polic. Autoři panely rozčlenili vitrínou o rozměrech 120 x 60 x 40 cm, kterou upevnili k zadní stěně. Interiér překryli dřevotřískou, a tu následně zakryli grafikony.<sup>110</sup> Členění celků výstavy se řídilo trasou železnice, tudíž první část odpovídala pardubickému úseku, další hradeckému a závěr patřil libereckému. Autoři chtěli docílit u návštěvníka dojmu z osobního prožitku jízdy celou tratí. Fotografie a texty byly rovnoměrně umístěny na panelech vždy ve stejných tematických celcích v rámci měst. To znamená, že na levý panel vložili autoři vyfotografované hlavní budovy nádraží s popsanou historií, na pravém panelu se pro změnu objevily fotografie lokomotiv v pořadí od nejstarších modelů po nejnovější a tak dále. K instalaci trojrozměrných exponátů bylo použito vitrín. Dvě sloužily k uložení uniform, další představily méně rozměrné předměty jako svítilny, jízdní řády, telefony a telegrafy. Osvětlení bylo pouze v podobě stropních světel uprostřed vagonu.<sup>111</sup>

Veřejnost po příchodu do areálu nádraží musela tehdy zaplatit vstupenku na nástupiště v ceně 2,- Kčs pro dospělé a 1,- Kčs pro děti. Lístek platil do všech povolených částí. Přehledné značení dovedlo návštěvníky přímo k výstavě, kde byl na vagonu umístěn velký transparent s názvem (obr. 9). U vchodu si veřejnost prohlédla velkoformátovou fotografii znázorňující lokomotivu. Dále model sychrovského

---

<sup>108</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1989, 130 let Pardubicko-liberecké dráhy, dopis adresovaný časopisu Mladá fronta.

<sup>109</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1989, 130 let Pardubicko-liberecké dráhy, dokument 130 let Pardubicko-liberecké dráhy. Návrh Libreto, s. 1.

<sup>110</sup> Soubor postupů a opatření ve spojení s železniční dopravou. Jedná se o grafické ztvárnění jízdy vlaku v diagramu.

<sup>111</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1989, 130 let Pardubicko-liberecké dráhy, dokument 130 let Pardubicko-liberecké dráhy. Návrh Libreto, s. 2–3.

viaduktu umístěný na desce, identifikační čísla vlaků, krátkou historii Pardubicko-liberecké dráhy s vyznačenou mapou zastávek a mohla si zakoupit stručnou tištěnou publikaci. Na konci prohlídky měl návštěvník možnost zhlédnout funkční modelářské kolejiště.<sup>112</sup> Články v periodikách dopomohly k většímu povědomí obyvatel o výstavě. Vyšly jak v Pochodni,<sup>113</sup> tak i v Rudém právu.<sup>114</sup>

## 5.10 150 let V. F. Červený a synové, Hradec Králové (1992)

Díky spolupráci Muzea východních Čech, Okresního archivu v Hradci Králové, Národního muzea – Muzea české hudby v Praze, Musikinstrumenten Museum München, firmy Amati – Kraslice a závodu 5 Hradec Králové vznikla výstava nazvaná „150 let Václav František Červený a synové, Hradec Králové“. Slavnostní zahájení v podobě vernisáže proběhlo 19. června 1992 v 10 hodin a její ukončení 31. srpna 1992.<sup>115</sup> Instalace v malém sále v přízemí představila především hudební nástroje tohoto vynálezce a inovátora výroby světového významu, které vložili autoři do vitrín používaných firmou Československé hudební nástroje<sup>116</sup> pro vystavování exponátů doma i ve světě (obr. 10). Jednalo se o reprezentativní druhy, jež měly vlastní vrchní osvětlení a vhodný vzhled. Dále zde mohl návštěvník spatřit, uprostřed prostoru imitaci, velké černé skříňové vitríny z 19. století s názvem výstavy (obr. 11), kde byly vloženy další žesťové dechové nástroje. Klasické pultové vitríny s kovovými rohy a panely patřící Krajskému muzeu východních Čech v Hradci Králové rozšířily prostor pro umístění písemností.<sup>117</sup>

## 5.11 Michal Klahr starší a jeho *Theatrum sacrum* (1993)

Představení děl šikovného sochaře a řezbáře Michala Klahra staršího, který působil v první polovině 18. století v kladské kotlině, se odehrálo v chodbě a v malém

---

<sup>112</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1989, 130 let Pardubicko-liberecké dráhy, dokument 130 let Pardubicko-liberecké dráhy. Návrh Libreto, s. 1–3.

<sup>113</sup> Pavel PANKEVIČ, *Svátek přátel železnice. Jubileum jednokolejné tratě*, Pochodeň, 78, 1989, s. 3.

<sup>114</sup> *Kouřící výročí*, Rudé právo, 69, 1989, s. 2.

<sup>115</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1992, 150 let V. F. Červený a synové, Pozvánka.

<sup>116</sup> Tato společnost navazovala na činnost firmy V. F. Červený.

<sup>117</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, 150 let V. F. Červený a synové Hradec Králové.

sále v přízemí hradeckého muzea. Výstava se konala od 5. ledna do 30. května 1993 a byla zde patrná spolupráce s několika polskými institucemi, a to s Muzeem Ziemi Klodzkiej w Klodzku, s Centrem Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych a s Uniwersytetem Wrocławskim we Wrocławiu.<sup>118</sup> Vstupné stálo 10,- Kč pro dospělé a 5,- Kč pro děti. Návštěvníci si mohli zakoupit polský katalog napsaný Romualdem Nowakem s českými poznámkami za 30,- Kč nebo menší brožurku v češtině se základními informacemi.<sup>119</sup>

Po zakoupení lístku byla umožněna prohlídka, která započala v chodbě do malého sálu, kde autoři vystavili několik klipů s texty, sochařská díla Michala Klahra a další předměty. Následně návštěvník pokračoval do malého výstavního sálu. Oproti předchozím výstavám, jako byla například „*Skleněná krása Orlických hor*“ z roku 1985, zde byly sejmuty vitríny přišroubované k horní liště na zdi a autoři prostor využili odlišným způsobem. Podél stěn umístili jednotlivé exponáty (obr. 12), například postavu svatého Jana Nepomuckého z roku 1727, kazatelnu z kostela Nanebevzetí Panny Marie z Klodzka, zmrtvýchvstání Ježíše Krista z kostela Vztyčení svatého Kříže v Ładku Zdrój a další umístěné na dřevěných podstavcích nebo připevněné k panelům.<sup>120</sup> Ve středu místnosti tak vznikl volný prostor pro více návštěvníků, kteří si zde mohli díla prohlížet z pohodlí sedačky. Místnost tím působila na diváka vzdušněji a příjemněji.<sup>121</sup>

## 5.12 REGINA (1994)

Roku 1994 uběhlo sto let od významné Hospodářské, průmyslové a národopisné výstavy v Hradci Králové, kterou tehdy navštívilo během tří týdnů téměř 200.000 osob. Uspořádáním takto rozsáhlé akce na sebe město již koncem 19. století poukázalo jako na důležitou a neustále se rozrůstající metropoli východních Čech, jež prezentovala od

---

<sup>118</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1993, Michal Klahr starší a jeho theatrum sacrum, Pozvánka.

<sup>119</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1993, Michal Klahr starší a jeho theatrum sacrum, Metodický list.

<sup>120</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1993, Michal Klahr starší a jeho theatrum sacrum, Stručná brožura Michal Klahr s. a jeho theatrum sacrum (Dílo kladského barokního sochaře první poloviny 18. století).

<sup>121</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, Michal Klahr starší a jeho Theatrum sacrum.

minulosti do současnosti rozmach průmyslu a hospodářství.<sup>122</sup> Návštěvníci si mohli prohlédnout mnoho exponátů v prostorách dnešní Pospíšilovy třídy, například ručně psané nebo tištěné knihy, kroniky, berní knihu z konce 14. století, cechovní listy, zbraně, soubory klíčů, lidové kroje, rokokový nábytek, modely staveb, krajky a další. Součástí výstavy se staly dožínky s účastí kolem 40.000 osob a Matiční sjezd, kdy tato akce neměla ve své době mnoho konkurentů, snad pouze v obdobné události shodného názvu v Praze. Artefakty představené v rámci průmyslové části autoři následně vybrali do budoucí expozice Průmyslového muzea v Hradci Králové, zatímco předměty z národopisného úseku byly další rok prezentovány na Zemské národopisné výstavě v Praze.<sup>123</sup>

Po uplynutí kulatého jubilea této velmi významné události východočeského kraje přemýšleli občané, jak toto výročí vhodně připomenout. Proto Město Hradec Králové v součinnosti s firmou PNPRESS, a. s., zahájilo etapu pořádání výstav, společenských a kulturních akcí, jež trvala po celý rok. Cyklus pod patronátem ministra průmyslu a obchodu České republiky Vladimíra Dlouhého nazvali pořadatelé REGINA, přičemž se měl každý rok opakovat a být součástí života ve městě.<sup>124</sup> Velkolepé zahájení naplánovali v Muzeu východních Čech v Hradci Králové v podobě přivítání hostů slavnostními fanfárami REGINA '94 od skladatele Jaroslava Hübnera a proslovem primátora města Martina Dvořáka, otevření Vladimírem Dlouhým, dále skladbou zahraniou Komorním orchestrem Filharmonie Hradce Králové, předčítáním dobové literatury z roku 1894 herečkou Jiřinou Jelenskou, projekcí snímku o historii města a na závěr byl připraven přípitek s občerstvením. Návštěvníci měli možnost prohlédnout si expozici a všechny výstavy umístěné v muzeu, které v rámci stého výročí Hospodářské, průmyslové a národopisné výstavy v Hradci Králové byly s touto událostí nějakým způsobem spjaty. Jednalo se například o „*Alegorické sochy Stanislava Suchardy – Umění a Průmysl*“, „*Sto let Hospodářské, průmyslové a národopisné výstavy v Hradci Králové*“, „*Krumplované čepce 19. století*“, „*Hodinový stroj z Bílé věže v Hradci Králové z roku 1829*“, „*Kostra mamuta nalezená v r. 1899 v cihelně ve Svobodných Dvorech*“ a další.<sup>125</sup> Cyklus REGINA přetrval v Hradci Králové do

<sup>122</sup> Ivo TOMÁŠ, *Hradec Králové veletržním městem*, HN 3, 1994, s. 9.

<sup>123</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1994, Regina 94, Informační průvodce, s. 3.

<sup>124</sup> *Regina '94 zahájila v muzeu*, HN 3, 1994, s. 1.

<sup>125</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1994, Regina 94, brožura REGINA '94 slavnostní zahájení 5. května 1994.



současnosti ve formě ročního přehledu zajímavých společenských, kulturních, sportovních akcí a událostí, které město občanům doporučuje navštívit.

### **5.13 Houpy, hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky, pro dívka (1997)**

Výstavu nazvanou „*Houpy hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky, pro dívka*“ představila Zdena Lenderová od 14. května do 22. října 1997 v malém sále v přízemí, v chodbě a ve vestibulu.<sup>126</sup> Tato výstava byla zajímavá hned z několika stránek. Mezi ty nejdůležitější patřilo přizpůsobení interiéru tématu, v tomto případě do jakoby venkovního prostředí procházky Hradcem Králové s kočárkem (obr. 13). Atmosféru navozovala paneláž po celé délce sálu s fotografiemi hradeckých budov, kupříkladu zde návštěvník našel vyobrazenou Anglobanku, kostel svatého Ambrože, chrám svatého Ducha, kostel Božského Srdce Páně a další. Mezi okny byly postaveny doplňující panely s fotografiemi a texty. Uprostřed sálu Zdena Lenderová umístila imitaci oblouku s osvětlením na vnitřní straně, který stojí na Pražském mostě v Hradci Králové. V hlavním prostoru nepoužila žádné vitríny, pouze trojrozměrné exponáty v přibližném počtu 50 kusů, například kočárky a příjemně působící figuríny dětí a dospělých oblečených v prvorepublikové módě. Dále autorka začlenila pro představení dalších exponátů prostory chodby, kam umístila 20 klipů s třemi kočárky a jejich popisky. Instalace 4 vitrín o přibližné výšce 200–220 centimetrů (obr. 14), v jejichž horní části bylo zkosené prosklení a nahoře velká čelní krycí skla, proběhla ve vestibulu.<sup>127</sup> Tyto konstrukce měly ze stran dřevěné desky a kvůli velké hmotnosti se s nimi špatně manipulovalo, ovšem byly již prachotěsné. Návštěvníci si zde prohlédli vystavené dětské prádlo a k dispozici jim byl středový panel s kočárkem, kde si mohli udělat památeční fotografii.<sup>128</sup> Každou sobotu byl dán návštěvníkům k dispozici historický kočárek, ve kterém mohli být vyfotografováni děti do dvou let.<sup>129</sup>

---

<sup>126</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1997, Houpy, hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky a pro dívka, Pozvánka.

<sup>127</sup> Vitríny pocházely ze zrušeného Muzea revolučních tradic v Hradci Králové.

<sup>128</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, fotografie Houpy, hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky, pro dívka.

<sup>129</sup> Vanda MARŠÍKOVÁ, *Historie skýtá inspiraci, i pokud se týká kočárků*, Východočeský večerník (dále jen VV) 8, 1997, s. 7.

Na závěr výstavy 22. října v 16 hodin byla uspořádána akce „*Hradecký sjezd kočárků*“, kterou pořádalo muzeum v součinnosti s Českým rozhlasem a firmou Mc Donald's. Veřejnost se o události dozvěděla formou článku v Hradeckých novinách, spotem v Českém rozhlasu a televizním pořadu Puls. Soutěžilo se ve dvou kategoriích, první ohodnotila nejstarší kočárek, zatímco druhá vyznamenala tři nejlépe představené kousky. Odměnu přichystala firma Mc Donald's pro všechny zúčastněné v podobě balónku s logem a poukázkou pro výherce na konzumaci v hodnotě 200,- Kč. Současně pořadatelé darovali všem účastníkům pamětní list, kam si mohli vlepit společnou fotografii soutěžících, která byla k vyzvednutí od středy 29. října do 7. listopadu 1997 v muzeu.<sup>130</sup>

#### 5.14 Scénografie Petra Matáska – 40 let Divadla Drak (1998)

Významný český scénograf Petr Matásek, jenž se narodil v Praze v roce 1944 a absolvoval Akademii múzického umění, působil jako výtvarník několik desítek let v královéhradeckém Divadle Drak, kde spolupracoval s Josefem Kroftou a Jiřím Vyšohlídem.<sup>131</sup> Ve svém oboru je velmi úspěšný, což dokládají jemu udělená ocenění.<sup>132</sup> Svá díla prezentoval na výstavě nazvané „*Scénografie Petra Matáska – 40 let Divadla Drak*“ od 26. června 1998 do 17. ledna 1999<sup>133</sup> v prostorách druhého patra k příležitosti 40. výročí Divadla Drak. Exponáty byly jeho loutky, rekvizity, návrhy inscenací, plakáty a další.

Předchozí výstava tohoto tvůrce se konala v Okresní galerii a muzeu v Jičíně,<sup>134</sup> jak uvádí Leoš Kučera ve svém článku: „*Na rozdíl od nedávné Matáskovy výstavy ve světlých prostorách jičínského muzea, má královéhradecká expozice větší punc opravdovosti a kouzla divadelního světa*“,<sup>135</sup> jednak díky rozetření černé barvy a vytvoření rovnoběžek a poledníků na podlaze v kombinaci s bílými panely a sokly, tak

<sup>130</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1997, Houpy, hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky, pro dítě, dokument Smlouva o prezentaci společnosti Mc Donald's.

<sup>131</sup> Vanda MARŠÍKOVÁ, *Petr Matásek upřednostňuje rafinovanou jednoduchost*, Vv 9, 1998, s. 7.

<sup>132</sup> Cena ministra kultury, Cena Alfréda Radoka za scénografii, hlavní cena Pražského Quadriennale Zlatá triga, udělovaná v oblasti scénografie, cena za loutkový plakát na Bienále plakátů v Polsku atd.

<sup>133</sup> Původně měla výstava končit 13. září 1998, ale pro velký zájem veřejnosti byla prodloužena.

<sup>134</sup> Aneta MACLOVÁ, *Derniérrou hry přece vše nekončí, loutky a scénografické prvky putují na výstavu*, HN 7, 1998, s. 13.

<sup>135</sup> Leoš KUČERA, *Matáskův svět loutek diváka vtáhne a okouzlí*, Mladá fronta Dnes – Východočeské vydání 9, 1998, s. 3.

i zatažením sametových závěsů a nasvícením předmětů reflektory, které navodily atmosféru divadelní scény. Přípravení toho správného prostředí měli na starosti pracovníci divadla, zatímco například opatření skleněných klipů na dokumenty, fotografie a plakáty a následnou instalaci zajistilo muzeum.<sup>136</sup> Na pocity návštěvníka mohla působit i hudba a promítání snímku *Prodaná nevěsta*, která byla představena v Divadle Drak v roce 1986.<sup>137</sup>

## 5.15 Jan Kotěra (1871–1923), (2002)

Slavnostní zahájení výstavy „*Jan Kotěra*“ se uskutečnilo v sobotu 18. května v rámci „*Muzejního soirée 2002 aneb Otvíráme*“.<sup>138</sup> Tímto dnem se budova Muzea východních Čech v Hradci Králové opět oficiálně otevřela po třech letech plných přestaveb a oprav. Na vernisáži promluvilo i mnoho významných osobností, například primátor města Oldřich Vlasák, hejtman Královéhradeckého kraje Pavel Bradík nebo pracovník ministerstva kultury Pavel Jirásek.<sup>139</sup> Patronem výstavy se stal prezident republiky Václav Havel. Od 21. května do 27. října 2002 byla výstava dostupná i širší veřejnosti.<sup>140</sup> V Hradci Králové a následně ve Státní galerii ve Zlíně se jednalo o reprízy, přičemž premiéra proběhla v Obecním domě v Praze od 19. prosince 2001 do 24. března 2002. Příprava tohoto rozsáhlého projektu probíhala ve spolupráci s Národním technickým a Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze, s pražským Obecním domem a samozřejmě v součinnosti s hradeckým muzeem.<sup>141</sup>

Představení architekta, teoretika, pedagoga, ale i iniciátora uměleckého života Jana Kotěry se událo v rozsáhlých souvislostech. Nejatraktivnějším objektem se stal největší exponát, a to samotná budova muzea, kterou autoři zpřístupnili návštěvníkům téměř celou. Od prostoru kopule v posledním podlaží až po nově obnovené lapidárium. Prohlídka započala již v zádveři vchodu muzea, kde stál panel s názvem výstavy a velký

---

<sup>136</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1998, Scénografie Petra Matáska – 40. let Divadla Drak, dokument Úprava sálu.

<sup>137</sup> L. KUČERA, *Matáskův svět...*, s. 3.

<sup>138</sup> Muzeum východních Čech při příležitosti Mezinárodního dne muzeí přibližně od roku 2002 do roku 2010 pořádalo Muzejní soirée. Jednalo se o slavnostní přátelská setkání pro partnery, vzácné hosty a pracovníky muzea. Součástí události bylo uvítání hostů, představení cen, jež muzeum případně získalo dále koncerty, vernisáže, křest publikací, občerstvení a další.

<sup>139</sup> Ředitel odboru ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií Ministerstva kultury ČR.

<sup>140</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2002, Jan Kotěra (1871–1923), Pozvánka.

<sup>141</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2002, Jan Kotěra (1871–1923), Smlouva o spolupráci mezi ING Real Estate Central East Europe, s. r. o., a Obecním domem, příspěvkovou organizací.

formát fotografie Jana Kotěry. Dále pokračovala do vestibulu ke čtyřem výklenkům, které obsahovaly základní informace o stavbě budovy a její historii, o průběžných rekonstrukcích a fotografická dokumentace uskutečněných prací, jež navazovala i v chodbě vedoucí do malého sálu. Autoři využili ředitelnu v přízemí pro instalaci dochovaného nábytku. Malý sál zanechali prázdný, aby ukázal samotnou strukturu prostoru vymyšlenou architektem. Pouze u vchodu umístili dobové snímky čítárny. Díky rekonstrukci byl umožněn přístup i do lapidária, kde návštěvník spatřil fotografie původní podoby a několik trojrozměrných exponátů. Projítím schodiště bez vystavených předmětů se účastník dostal do vestibulu v prvním patře s postavenou bustou hlavního představitele výstavy a několika vitrínami s jeho životopisem. V tomto poschodí autoři umístili do dvou sálů trojrozměrné exponáty na dřevěné sokly, například židle, nejrůznější nábytek navržený Janem Kotěrou, dále sedící sochy z exteriéru budovy ve zmenšeném měřítku, nákresy, plátno Jana Preislera z Okresního domu v Hradci Králové a další. V mezipatře byly představeny výkresy prvků, které zde architekt použil pro dokumentaci k zadání výroby například zábradlí a vitráže. Vstup do druhého patra přivítal návštěvníky pohled na mozaiky a ve velkém sále Žaloudkovým modelem města. Následně pokračovala prohlídka schodištěm do 3. poschodí do prostoru ateliéru, kopule a výstavní galerie na ochozu, kde autoři představili převážně fotografickou dokumentaci a historické pohlednice.<sup>142</sup> Úspěšnost výstavy byla potvrzena získáním třetího místa v prvním ročníku soutěže Gloria musaealis v kategorii A – Muzejní výstava roku 2002 udělovanou Ministerstvem kultury České republiky a Asociací muzeí a galerií České republiky. Dále Muzeum východních Čech obdrželo první cenu v kategorii B – Muzejní publikace roku 2002 za knihu nazvanou „Fotoalbum města Hradec Králové 1918–1945“ od Jiřího Zikmunda, Jaroslavy Pospíšilové a Zdeny Lenderové.<sup>143</sup>

## 5.16 Šperk – kámen – kov (2002)

Mezi 17. listopadem 2002 a 23. únorem 2003 se v lapidáriu muzea konala výstava prací, které vytvořili žáci a učitelé Střední uměleckoprůmyslové školy a Vyšší

---

<sup>142</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2002, Jan Kotěra (1871–1923), Scénář výstavy Jan Kotěra 1871–1923.

<sup>143</sup> Pavel MERTLÍK, *Velký úspěch našich muzeí*, U nás v kraji 2, 2003, s. 3.

odborné školy v Turnově mezi lety 1884 až 2002.<sup>144</sup> Bylo zde patrné použití nového druhu vitrín zakoupených od firmy LOTECH (obr. 15.). Tento typ byl již celoskleněný, prachotěsný, polepený UV folií a v některých případech i s vnitřním osvětlením v horní části. Police se připevňovaly pomocí lanek a otevírací systém byl na pant. K tomuto typu instituce postupně dokupovala pultové vitríny od stejné firmy, které se používají dodnes.<sup>145</sup>

## 5.17 Vídeňské dvorní a stolní stříbro (2003)

Kurátorka sbírek drahých kovů a Lapidária oddělení starších českých dějin Národního muzea v Praze Dana Stehlíková vytvořila výstavu nazvanou „*Vídeňské dvorní a stolní stříbro*“ pod patronátem pana Klase Daublebskyho.<sup>146</sup> Tato výstava měla svou premiéru v Poštovní spořitelně ve Vídni s cca 260 exponáty. Ke konci roku 2002 byla zvětšena o přibližně 166 předmětů a instalována v Moravské galerii v Brně, přičemž od 20. března do 19. října 2003 se představila se 400 exponáty v Muzeu východních Čech v Hradci Králové. Původně zde měla trvat do 31. srpna 2003, ale pro velký zájem ze strany veřejnosti byla o necelé dva měsíce prodloužena do výše uvedeného data.<sup>147</sup> Vernisáž se konala 19. března a začínala od 17 hodin v budově muzea, kdy zahajovací proslov pronesl Walter Perché,<sup>148</sup> Michal Lukeš<sup>149</sup> a několik slov k samotné výstavě přednesla i autorka Dana Stehlíková. Pozvánka k slavnostnímu zahájení byla napsána dvojjazyčně, česky a německy.<sup>150</sup>

Vystavené předměty vyráběly ve Vídni od 2. poloviny 18. století do začátku 19. století firmy z jednoho rodu, konkrétně se jednalo o Stephena Mayerhofera,<sup>151</sup> Mayerhofer & Klinkosch<sup>152</sup> a J. C. Klinkosch.<sup>153</sup> Rodina Mayerhoferů měla svůj původ v Uhrách, zatímco rod Klinkoschů v Praze. Sloučením v jednu

---

<sup>144</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2002, Šperk – kámen – kov. Pozvánka.

<sup>145</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy a akce 2001–2003, fotografie Šperk – kámen – kov.

<sup>146</sup> Rakouský velvyslanec.

<sup>147</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2003 I. část, Vídeňské dvorní a stolní stříbro, dokument Vídeňské dvorní a stolní stříbro ze sbírek Národního muzea v Praze.

<sup>148</sup> Ředitel Rakouského kulturního fóra v Praze.

<sup>149</sup> Generální ředitel Národního muzea v Praze.

<sup>150</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2003 I. část, Vídeňské dvorní a stolní stříbro, Pozvánka k výstavě.

<sup>151</sup> Mezi lety 1829–1855.

<sup>152</sup> Mezi lety 1867–1872.

<sup>153</sup> Mezi lety 1872–1921.

společnost vznikla významná stříbrnická továrna. Mezi hlavní odběratele stříbra se řadilo mnoho šlechtických rodin například Thun – Hohenstein z Klášterce nad Ohří, Chotci z Chotkova a Vojnína, Kleini z Wisenberga nebo Nádherní z Borutína, dále bohatí měšťané, panovnické domy a rakouský císařský dvůr. Císařský servis z roku 1867 darovaný císařem Františkem Josefem I. právnímu zástupci, který hájil jeho bratra císaře Maxmiliána před válečným soudem, se dochoval díky českému lékárníkovi doktoru Františku Kaskovi, jenž žil v Mexiku a sbíral cenné předměty, které následně v roce 1907 zanechal Národnímu muzeu v Praze.<sup>154</sup>

Exponáty byly umístěny ve výstavním sále a ve vestibulu v prvním patře budovy muzea do vitrín od firmy LOTECH (obr. 16) s vlastním stropním osvětlením a do skříňových vitrín s bílými plochami, které byly černě orámovány (obr. 17). Hlavním exponátem se stal stůl uprostřed místnosti prostřený jídelním servisem. Další předměty autorka vložila do menších, pultových vitrín po stranách, přičemž texty připevnila do klipů a pověsila na zeď.<sup>155</sup> Pokaždé se jednalo o českou a německou variantu. Výstavu doplnily rostliny, jež měly navodit atmosféru Mexika za vlády císaře Maxmiliána.<sup>156</sup>

## 5.18 Chladná krása plátové zbroje (2006)

Dne 16. listopadu v 17 hodin proběhlo slavnostní zahájení výstavy nazvané „Chladná krása plátové zbroje“. Vznikla za pomoci přibližně 9 muzejních institucí,<sup>157</sup> jedenácti státních zámků a hradů<sup>158</sup> a Národního památkového ústavu. Výstava si kladla za cíl přiblížit veřejnosti vývoj rytířské zbroje od 15. do 17. století, kdy se lišily její funkce a účely kvůli, kterým se vyráběla. Vernisáž měla bohatý program od jejího krátkého uvedení, přes dobově oblečené strážce u vchodů do místností a dámy, které

---

<sup>154</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2003 I. část, Vídeňské dvorní a stolní stříbro, Scénář výstavy „Stříbro“.

<sup>155</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 2001–2003, fotografie Vídeňské dvorní a stolní stříbro.

<sup>156</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2003 I. část, Vídeňské dvorní a stolní stříbro, Scénář výstavy „Stříbro“.

<sup>157</sup> Národní muzeum v Praze, Vojenský historický ústav v Praze, Západočeské muzeum v Plzni, Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Vlastivědné muzeum ve Slaném, Městské muzeum v Broumově, Jihomoravské muzeum ve Znojmě, Vlastivědné muzeum v Olomouci a Muzeum Kroměřížska (zámek Chropyně).

<sup>158</sup> Státní zámek Opočno, Státní zámek Slatiňany, Státní zámek Žleby, Státní zámek Konopiště, Státní zámek Hluboká nad Vltavou, Státní hrad Rožmberk nad Vltavou, Státní hrad Švihov, Státní zámek Duchcov, Státní zámek Frýdlant, Státní zámek Telč a Státní zámek Lednice.

kynuly rytířům z tribuny, přes prezentaci živé středověké hudby až po připravenou hostinu ve vestibulu muzea ve stylu středověkého hodování.<sup>159</sup> Prohlídka pro širší veřejnost byla možná od 17. listopadu 2006 do 18. března 2007, přičemž autor Stanislav Hrbatý výstavu nemohl prodloužit kvůli exponátům zapůjčeným ze zámků a hradů, kde začínala na jaře turistická sezóna.<sup>160</sup>

Plánování výpůjček připravovalo muzeum asi 4 roky dopředu, nicméně kvůli měnícímu se vedení ve zmíněných zařízeních nastalo mnoho problémů, jenž se musely řešit až při samotné instalaci plátové zbroje do galerijního sálu v prvním patře budovy Muzea východních Čech v Hradci Králové. Do tohoto prostoru autor umístil po pravé straně od vchodu 12 vitrín o rozměrech cca 90 x 90 x 200 centimetrů od firmy LOTECH, rozčleněných po třech do čtyř bloků, do kterých byly vloženy menší exponáty jako přilby, kyrsy, nákrčníky, rukavice a další drobnější součásti zbroje. Vrchní a spodní deska vitrín byla dřevěná, kvůli splynutí s barvou parket. Mezi vitríny pověsil Stanislav Hrbatý pruhy textilie v heraldických barvách Hradce Králové a to červené, bílé a žluté, které ladily ve stejných odstínech po celém sále. Mezi exponáty uloženými podél zdi ve vitrínách se nacházely tři linie stejných kolmo postavených čtyř vitrín, jež byly instalovány rohy k sobě a v nichž pomocí stojanů stála celá brnění. Návštěvník měl díky tomuto umístění možnost prohlédnout si exponáty z různých stran. Trojrozměrné předměty navodily pocit atmosféry rytířských turnajů z 15. až 17. století díky instalaci dvou rytířů sedících na koni oděných ve zbroji s dřevci v rukou, dále tribunou postavenou mezi sloupy v sále před kolbištěm (obr. 18) nebo dalším jezdcem situovaným v zadní části před plátnem znázorňujícím rytířské turnaje či platněřskou dílnu vybavenou nejrůznějšími náradím na výrobu brnění (obr. 19).<sup>161</sup> Součástí výstavy bylo i vydání detailně propracovaného katalogu, jehož autorem se stal Stanislav Hrbatý ve spolupráci s fotografem Miroslavem Benešem a Romanem Andrlem, autorem kreseb.<sup>162</sup> Tato událost nazvaná „*Chladná krása plátové zbroje*“ měla takový úspěch, že získala první místo v každoročně pořádané Národní soutěži muzeí Gloria musaealis v kategorii Muzejní výstava roku 2006.<sup>163</sup>

<sup>159</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2006, *Chladná krása plátové zbroje*, Fotografie vernisáže.

<sup>160</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2006, *Chladná krása plátové zbroje*, Leták výstavy.

<sup>161</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2006, *Chladná krása plátové zbroje*, Fotografie výstavy.

<sup>162</sup> Stanislav HRBATÝ, *Chladná krása plátové zbroje*, Hradec Králové 2006.

<sup>163</sup> *Výstava brnění z hradeckého muzea vítězí*, Radnice 10, 2007, s. 1.

## 5.19 Od pevnosti k salonu republiky (2006)

Ve čtvrtek 18. května 2006 se při příležitosti oslav Mezinárodního dne muzeí uskutečnilo v Muzeu východních Čech v Hradci Králové „*Muzejní soirée 2006*“, které mělo pro návštěvníky připravený bohatý program v podobě seznámení hostů s archeologickými výzkumy v Hradci Králové. Dále se ve vestibulu v prvním patře konala vernisáž výstavy „*Prusko-rakouská válka 1866*“ a následně byla ve druhém poschodí, opět ve vestibulu, představena nová expozice nazvaná „*Hradec Králové od pevnosti k salonu republiky*“. Na závěr večera měli návštěvníci možnost si poslechnout bluesovou hudbu v podání Lubomíra Lichého a Miloslava Dědka, ochutnat nápoje z náchodského pivovaru, vína z hradecké vinotéky a občerstvit se.<sup>164</sup>

Expozici nazvanou „*Hradec Králové od pevnosti k salonu republiky*“ instalovali autoři v prostorách výstavního sálu v druhém poschodí, přičemž se zde nachází dosud, a měla by být pravděpodobně ukončena koncem roku 2015. Jednalo se především o představení vlastních muzejních sbírek, případně vypůjčených exponátů. Prezentuje vznik a přestavbu Hradce Králové ve vojenskou pevnost v polovině 18. století, kdy díky výsledku bitvy na Chlumu v roce 1866 mohlo město začít vzkvétat v moderní urbanistickou metropoli.<sup>165</sup> Po vstupu do vnitřního prostoru expozice si návštěvník všimne červené barvy, která se objevuje na panelech po celém prostoru. Jsou zde umístěny černobílé fotografie, mapy, nákresy a popisky v bílé barvě, jež sdělují informace a názvy vystavených předmětů. Autoři ve dvou místnostech použili mnoho trojrozměrných exponátů umístěných na dřevěných soklech v různých výškách nebo vitríny s několika policemi uchycenými na lankách.<sup>166</sup> Hlavní prvky, které se zde objevují, jsou dva jedinečné modely města. První znázorňuje Hradec Králové z roku 1865 jako vojenskou pevnost, pochází již z let 1908–1916 a byl vytvořen Františkem Žaloudkem (obr. 20).<sup>167</sup> Druhý model ukazuje podobu města z roku 2000, jak ho vytvořili studenti a profesori fakulty architektury ČVUT v Praze<sup>168</sup> a do roku 2006 byl umístěn v historické radnici (obr. 21).<sup>169</sup> V roce 2006 se rozhodlo o přemístění obou modelů do speciálně projektovaných prachotěsných vitrín vyrobených firmou

<sup>164</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2006, Muzejní soirée 2006, Leták Muzejního soirée 2006.

<sup>165</sup> *Tamtéž*.

<sup>166</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2006, Od pevnosti k salonu republiky, Fotografie výstavy

<sup>167</sup> Pavlína POSPÍŠILOVÁ, *Od pevnosti k salonu republiky*, Radnice 9, 2006, s. 1.

<sup>168</sup> Hlavní tvůrci: prof. ing. arch. Josef Pospíšil, CSc., doc. ing. arch. Jiří Turek, CSc. a ing. Přemysl Kraus.

<sup>169</sup> Pavlína POSPÍŠILOVÁ, *I nový model města již v muzeu*, Radnice 9, 2006, s. 1.



Revyko, s. r. o. Pro model Františka Žaloudka byla vyrobena vitrína o rozměrech 4 x 3,6 x 2,2 metrů, kde poslední číslo značí jeho výšku, zatímco pro druhý rozměrnější model byla použita vitrína o velikosti 6,1 x 3,85 x 2,2 metry. Oba dva modely firma umístila na vnitřní dřevěný sokl postavený ve výšce 60 centimetrů, kde po stranách celého modelu vložila skleněné desky přibližně 2 x 1 metr, které zároveň slouží jako hlavní podpěry. Přístup do vnitřní části k modelu je umožněn pomocí variabilních skleněných desek, které jsou pohyblivé. Stropní část firma Revyko vyrobila z hliníkových částí o rozměrech 32 x 32 milimetrů, do níž vsunula prizmatické desky, nad které uchytila osvětlení v podobě zářivek s LED diodami vyrobenými firmou iGuzzini. Modely jsou připojené k dotykovému displeji a návštěvníci si mohou sami vybrat budovu nebo místo podle názvu či znázornění na mapě, které chtějí na modelu vidět, případně si zobrazit informace a fotografie. Zvýraznění zvolené části funguje na Žaloudkově modelu pomocí 33 světel, na druhém rozsáhlejším modelu je k tomuto účelu určeno 82 svítidel. Není-li vybrán žádný objekt, přepne počítač osvětlení do přirozeného denního světla. Tento nový typ interaktivního programu dopomohl k větší informovanosti návštěvníka i z jiného úhlu pohledu a zatraktivnil celou expozici.<sup>170</sup>

## **5.20 Když si náš dědeček babičku bral (2007)**

Tato výstava byla umístěna ve výstavním sále v prvním patře budovy Muzea východních Čech od 9. listopadu 2007 do 2. března 2008, kdy vernisáž proběhla o den dříve a to 8. listopadu v 17 hodin.<sup>171</sup> Jednalo se o velmi pěknou událost, ve které se autoři pokusili vytvořit původní prostředí pro situování námětu. Výstava byla uspořádána chronologicky od krejčovského salonu, kde se šily šaty, přes ukázky svatebních šatů a obuvi nevěsty následně přes scénu z občanské svatby, odehrávající se nejspíše na radnici. Dále v zadní části prvního oddílu sálu autoři postavili další dvě figuríny oděné ve svatebním a stojící před panelem, který znázorňoval oltář v kostele s připevněnou kyticí po pravé straně. Jednalo se o ukázkou církevní svatby. Rozdělení této expozice do další části sálu až do okamžiku, kdy svatebčané vyřknou svá ano, může být chápáno jako symbolický krok do manželství. Vstup do druhého prostoru přivítal

<sup>170</sup> Kolektiv autorů, *Osvětlení modelů města Hradce Králové*, Světlo, 2007, s. 26–28.

<sup>171</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2007 I. část, Když si náš dědeček babičku bral, Pozvánka k výstavě.

návštěvníky pohledem na velkoformátovou černobílou fotografii svatebčanů s hosty. Další umístěná scéna pochází z hostiny, kde autoři instalovali prostřený hodovní stůl se slavnostním nádobím, ozdobený květinami, s postavami manželů, několika svátečně oblečenými dětmi a figurínami s dalšími typy slavnostních ženských šatů. Po levé straně od vchodu byl postaven fotoateliér s nevěstou, která byla vyfocena starším fotografickým zařízením stojícím na dřevěném stativu. Na boku paneláže autoři přichytili několik černobílých fotografií. Poslední pasáž výstavy představovala vyzdobenou svatební ložnici novomanželů s nábytkem (obr. 22), kde na postranní stěny připevnili novinové články se stejnou tematikou. Celý prostor výstavního sálu byl laděn do bílé barvy případně světlých odstínů růžové.<sup>172</sup>

## 5.21 Od chrámu ke katedrále (2008)

V roce 2008 uběhlo 700 let od předpokládaného začátku stavby katedrály Svatého Ducha. Královéhradecké biskupství chtělo toto jubileum nějak ozvláštnit a přišlo s nápadem na celoroční pořádání nejrůznějších akcí, které by seznámily veřejnost nejenom s výstavbou a historií stavby, ale i upozornily „na postavení chrámu Svatého Ducha v životě církve i občanů Hradce Králové“.<sup>173</sup> V rámci nadcházejících oslav byla v roce 2006 zřízena organizace nazvaná Katedrála 2008, speciálně vytvořená pro účely projektu. Mezi příslušníky sdružení se řadil například tehdejší královéhradecký biskup Dominik Duka, Vladimír Hrubý a Jiří Štěpán z Univerzity Hradec Králové nebo Zdeněk Zahradník zastupující Muzeum východních Čech. Zahájení oslav proběhlo 3. října 2007 otevřením královské předsíně v prostorách katedrály Sv. Ducha pod patronátem Václava a Livie Klausových.<sup>174</sup>

Součástí tohoto cyklu byly tři výstavy uspořádané v muzeu,<sup>175</sup> mezi jednu z hlavních patřila událost nazvaná „Od chrámu ke katedrále“ pořádaná od 15. května 2008 do 29. ledna 2009 v galerijním sále v prvním poschodí budovy. Představila vznik

<sup>172</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2007 I. část, Když si náš dědeček babičku bral, Fotodokumentace výstavy.

<sup>173</sup> Ludmila ŽLÁBKOVÁ, *Od chrámu ke katedrále, 700 let existence chrámu Svatého Ducha v Hradci Králové*, in: Královéhradecko, Hradec Králové 2009, s. 206.

<sup>174</sup> *Tamtéž*, s. 206–208.

<sup>175</sup> Jednalo se o výstavu „Nejstarší archivní dokumenty“ otevřenou od 9. do 19. října 2008, „Církevní motivy na medailích“ instalovanou od 23. října 2008 do 15. února 2009. Současně s hlavní výstavou zpřístupnilo muzeum doplňující výstavu „První po Praze – Hradec Králové ve středověku“, která ale nebyla součástí pořádaného cyklu oslav.

a vývoj katedrály Sv. Ducha a osoby s ní spojené.<sup>176</sup> Úvodní panely doplněné čtyřmi vitrínami si návštěvníci mohli prohlédnout již ve vestibulu v prvním patře. Vnitřní prostor vitrín byl značně vydařený, vtáhl diváka přímo do prostředí interiéru Sv. Ducha. Autoři tohoto dojmu dosáhli umístěním velkoformátových fotografií po celé zadní stěně a položením několika trojrozměrných exponátů do popředí (obr. 23). Nicméně galerijní sál působil velmi kontrastně, kvůli použití černé paneláže postavené po celé délce prostoru s rozčleněním do jednotlivých bloků a do černa laděnými podstavci. Sice lépe vynikly světlé exponáty, případně zlaté rámy obrazů, ovšem byly zde i menší celky, kde se nenacházel dostatek rozjasňujících prvků. Nicméně bylo patrné, že autoři měli s touto výstavou mnoho práce,<sup>177</sup> jak z hlediska vložení vitrín do panelů, tak i uspořádáním do bloků, instalací církevních oděvů a dalších exponátů nebo zvýrazněním každého celku jinou barvou v horní části panelu po celé délce tématu.<sup>178</sup>

## 5.22 Královéhradecká muzejní noc (2008)

Historicky první Muzejní noc v ČR uspořádalo Národní muzeum v Praze v roce 2004. Díky velkému zájmu institucí a veřejnosti se akce postupně rozšířila po celé republice v podobě Festivalu muzejních nocí, kdy bývají tato zařízení otevřena přibližně od sedmé hodiny večerní do půlnoci. Od roku 2005 jsou pořadateli: Asociace muzeí a galerií České republiky v součinnosti s Národním muzeem a Ministerstvem kultury České republiky. Současně se od stejného data připojili ke zmiňovanému festivalu další organizátoři – sedmdesát tři měst a sto organizací.<sup>179</sup> Muzejní noc byla tehdy v institucích a galeriích výjimečná i z hlediska představení odlišného programu, který se neshodoval s obvyklým plánem. Vstup na ni byl bezplatný. Začátek festivalu přitom probíhá každý rok v jiném městě a končí v Praze.<sup>180</sup>

Od roku 2008 se do Festivalu muzejních nocí zapojilo i Muzeum východních Čech v Hradci Králové, konkrétně v pátek 30. května zmíněného roku od 19 do

---

<sup>176</sup> L. ŽLÁBKOVÁ, *Od chrámu...*, s. 211–217.

<sup>177</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2009, *Od chrámu ke katedrále*, Fotografie z výstavy.

<sup>178</sup> 1. Architektura chrámu v proměnách času – červené zbarvení, 2. Od farního kostela ke katedrále – fialové ohraničení a 3. Světci – oddíl označen zlatým odstínem.

<sup>179</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2008, *Královéhradecká muzejní noc*, Tisková zpráva ke Královéhradecké muzejní noci.

<sup>180</sup> *Festival muzejních nocí 2008* [online]. 2011 [cit. 2015-06-10]. Dostupný z: [http://www.cz-museums.cz/web/festival\\_muzejnich\\_noci/archiv/iv-rocnik-2008](http://www.cz-museums.cz/web/festival_muzejnich_noci/archiv/iv-rocnik-2008)

24 hodin. Tohoto ročníku se zúčastnilo kolem 99 měst a 144 institucí. Bezplatný program pro návštěvníky nabídlo již zmíněné Muzeum východních Čech, dále Galerie moderního umění v Hradci Králové, Galerie Vladimíra Preclíka, Muzejní expozice sdělovací a zabezpečovací techniky, Zahrádkářské muzeum a České farmaceutické muzeum na Kuksu. Mezi zúčastněnými galeriemi a institucemi zajistilo muzeum spoje, které jezdily v určené časy ze zastávek Adalbertinum, Meliorace a Plotišť – pošta.<sup>181</sup>

V Muzeu Východních Čech měl návštěvník možnost zhlédnout výstavy a expozice nazvané: „*Od pevnosti k salonu republiky*“, „*První po Praze – Hradec Králové ve středověku, Od chrámu ke katedrále*“, „*Slavné vily Královéhradeckého kraje, Hradecké bojiště – místo saské paměti*“, „*Biedermeier*“, „*Ohrožená příroda*“ nebo se zajet podívat na Památník bitvy 1866 na Chlumu.<sup>182</sup> Dále si muzeum pro své hosty připravilo středověkou iluminátorskou dílnu s instalovanými rukopisy ze 16. století. Program následně pokračoval představením souboru historického šermu Abbaca a několika odbornými výklady k vystaveným předmětům.<sup>183</sup> Galerie moderního umění v Hradci Králové představila divákům ve svých prostorách „*České výtvarné umění 20. století*“, „*Světla měst a noční chodci*“, „*Krajina s fantomem*“ a „*Karel Nepraš, Česká krajina*“. Následně mohl návštěvník pokračovat na Pivovarské náměstí do Galerie Vladimíra Preclíka, kde probíhala prohlídka s odborným komentářem k jednotlivým dílům. Zahrádkářské muzeum v Plotištích v Hradci Králové určitě potěšilo nadšené pěstitele rostlin a stromků, přičemž součástí prohlídky byla i ochutnávka vín, předčítání z kronik obce Malšovice Josefa Kuřátka a promítání fotografií z výstav. Muzejní expozice sdělovací a zabezpečovací techniky se také podílela na spoluutváření festivalu v podobě prezentace mechanismů od začátku vývoje železniční dopravy do konce 20. století, která byla umístěna od roku 2001 v Hradci Králové. České farmaceutické muzeum se stalo poslední institucí, která se zúčastnila se svým programem v podobě četby Lékárnických pohádek napsaných Marií Kubátovou, dále projekcí snímku na téma každodenního života od druhé poloviny 20. století ve

---

<sup>181</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2008, Královéhradecká muzejní noc, Tisková zpráva ke Královéhradecké muzejní noci.

<sup>182</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2008, Královéhradecká muzejní noc, Tisková zpráva ke Královéhradecké muzejní noci.

<sup>183</sup> Pavlína POSPÍŠILOVÁ, *Dobrou muzejní noc popřála poprvé i hradecká muzea a galerie*, Radnice 11, 2008, s. 1.

špitále na Kuksu.<sup>184</sup> Muzejní noc v Hradci Králové funguje již osmým rokem v součinnosti s dalšími deseti institucemi a galeriemi, přičemž si získala určité renomé. Díky zrušení Muzejního soirée, které se pořádalo přibližně mezi lety 2002–2010, je hlavní událostí právě Muzejní noc pořádaná kolem 18. května.<sup>185</sup>

### 5.23 Královské město nad soutokem (2009)

Expozice, která je instalována v prvním patře budovy muzea ve výstavním sále, prezentuje návštěvníkům rozvoj města Hradce Králové od pravěku do 50. let 18. století, přičemž následné období je představeno v expozici z roku 2006 nazvané „*Od pevnosti k salonu republiky*“ v druhém poschodí.<sup>186</sup> Scénář expozice „*Královské město nad soutokem*“ vytvořil Jiří Sigl ve spolupráci s Radkem Bláhou a Janem Jaklem, zatímco výtvarné řešení zpracoval Zdenek Bláha.<sup>187</sup>

Prostory sálu autoři rozčlenili do několika bloků podle chronologického klíče, kdy v první části sálu jsou vystaveny například fotografie a archeologické nálezy dále jsou uprostřed prostoru ve vitrínách umístěné klíče a ostruhy. Současně si zde mohou návštěvníci prohlédnout i fotografie chrámu svatého Ducha, Bílé věže a kaple svatého Klimenta a jejich podoby na začátku 18. století. Druhá část výstavního sálu představuje nejruznější mince, sádrové kopie zvonů, část interiéru z 18. století a další.<sup>188</sup>

Uprostřed výstavy upoutá pozornost návštěvníka model středověkého města Hradce Králové a přilehlých předměstí k roku 1420.<sup>189</sup> Poprvé byl vystaven již 14. května v roce 2008 v expozici nazvané „*První po Praze – Hradec Králové ve středověku*“.<sup>190</sup> Návrhy modelu vznikaly za spolupráce pracovníků muzea, jmenovitě Radka Bláhy, Jiřího Sigla a Jana Jakla, kteří zkoumali podklady a nákresy města ve sledovaném období. Po zhotovení výsledného plánu bylo zpracování modelu zadáno firmě Ing. Rudolf Pravda – Archmodel, která zvítězila ve výběrovém řízení. Koncem

<sup>184</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2008, Královéhradecká muzejní noc, Leták Královéhradecká muzejní noc 2008.

<sup>185</sup> Festival muzejních nocí probíhá v rámci Mezinárodního dne muzeí, který spadá právě na 18. května.

<sup>186</sup> Ludmila ŽLÁBKOVÁ, *Dějiny Hradce v nové expozici*, Právo 19, 2009, s. 12.

<sup>187</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2009, Královské město nad soutokem, Výroční zpráva Gloria Musaealis 2009.

<sup>188</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2009, Královské město nad soutokem, Fotografie výstavy.

<sup>189</sup> Radek BLÁHA – Jan JAKL – Jiří SIGL, *Modely Hradce Králové ve výstavních prostorách Muzea východních Čech v Hradci Králové*, in: Královéhradecko, Hradec Králové 2009, s. 196.

<sup>190</sup> Zdeněk ZAHRADNÍK, *Třetí model zachytí Hradec v době před husitskými válkami*, Radnice 11, 2008, s. 1.

roku 2007 začala společnost s vytvářením modelu o velikosti 3 x 4 m, který rozdělila na čtyři části pro lehčí zacházení při výrobě. Podklad modelu tvořily dřevoštěpkové desky zpevněné ocelovými pruty, na kterých se nacházely čepy sloužící ke snazšímu složení modelu v jeden celek. Následně byly osazeny strany modelu vitríny pláty natřenými šedou barvou a na základní plochu se umístily PVC desky. Vrstvením PVC desek vytvářela firma další členění terénu, kdy vložением polyuretanu vznikl vrch Rožberk a další vyvýšeniny. Poté proběhla práce na samotném rozmístění jednotlivých objektů podle sestaveného prvotního plánu, kdy se do něj umístily stavby, přičemž vzhled budov a barevnost modelu byly dotvořeny podle dostupných informací o pár měsíců později v březnu. Oproti předchozím modelům byl tento typ položen na sokl ve výšce 40 cm, kdy strany prachotěsné vitríny tvořily otevíratelné skleněné desky o rozměrech 200 x 100 cm, zatímco struktura v rozích fungovala jako podpěra celé konstrukce. Osvětlení modelu je stejné jako u předchozích typů, kde jsou vloženy prizmatické desky, nad kterými jsou umístěny zářivky rozjasňující jednak celou plochu, tak i 17 speciálně vybraných míst. Díky dotykové obrazovce si návštěvníci mohli vybrat plochu, kterou si chtěli prohlédnout. Vytvoření modelů, které byly vloženy do shodných druhů vitrín, fungujících na stejném principu, přineslo muzeu nový zájem ze strany široké veřejnosti.<sup>191</sup>

Slavnostní otevření expozice se uskutečnilo jako nedílná součást Muzejního soirée, a to v pondělí 18. května 2009. Předpokládané ukončení expozice mělo být zřejmě 31. prosince 2015. Na významu přidal této události i zisk druhého místa v osmém ročníku Národní soutěže muzeí Gloria musaealis v kategorii Muzejní výstava roku 2009.<sup>192</sup>

---

<sup>191</sup> R. BLÁHA – J. JAKL – J. SIGL, *Modely Hradce Králové...*, s. 196–200.

<sup>192</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2009, Královské město nad soutokem, Výroční zpráva Gloria Musaealis 2009.

## 6 Shrnutí

### 6.1 Tematický přehled výstav a expozic 1980–1991

Ve vymezeném časovém horizontu se objevilo mnoho rozdílných námětů, které byly v průběhu činnosti instituce prezentovány. Ať už do toho zasáhla komunistická éra vyzdvihující sjezdy strany, svá důležitá výročí a významné představitele strany, nebo archeologické výzkumy oddělení muzea, případně fotografická dokumentace, například z cest nebo zajímavých osob a objektů. Během třiceti let instituce prezentovala velké množství výstav zaměřených na kulturu a umění.

Muzeum východních Čech v Hradci Králové samozřejmě neinstalovalo pouze výše zmíněné tematické celky, ale i další výstavy a expozice dokumentující výjimečné historické události spojené s městem Hradec Králové, dějinami výstavby města, vojenskými výročími, bitvami, známými osobnostmi, církevními motivy a mnohými dalšími prvky.

#### 6.1.1 Politicky a ideologicky zaměřené výstavy 1980–1989

V roce 1980 uspořádalo Krajské muzeum východních Čech tři koncipované výstavy podle stávající politické situace nazvané „*Josef Haken – Komunist, učitel, politik*“, „*Východočeský kraj – Kraj přátel*“ a „*Svazarmovci v duchu revolučních tradic*“. První událost seznamovala se životem funkcionáře Josefa Hakena a jeho činností ve službách KSČ,<sup>193</sup> druhou výstavu pořádalo královéhradecké muzeum v Černigově a Nežinu. Druhá výstava prezentovala život občanů ve východních Čechách z hlediska dosažení daných cílů na krajském setkání a XV. sjezdu KSČ.<sup>194</sup> Zatímco poslední událost oslavovala 35. výročí osvobození Československa armádou Sovětského svazu a znázorňovala oblasti působení sdružení ve sféře sportovních a vojenských aktivit.<sup>195</sup>

---

<sup>193</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1980, Josef Haken – komunist, učitel, politik, Scénář krajské výstavy.

<sup>194</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1980, VČ kraj (pro Černigov), dokument Pro schůzi sekretariátu KV KSČ 24. 3. 1980.

<sup>195</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1980, Svazarmovci v duchu revolučních tradic, Ideový záměr.

V dalším roce 1981 pokračovalo prosazování daného názoru výstavami pojmenovanými „KSC v boji proti fašismu“, pořádanou na počest založení této organizace v roce 1921<sup>196</sup> a „Černigovská oblast – oblast revolučních, bojových a pracovních tradic“, kterou připravili pracovníci v Černigově, kde prezentovali život své družební oblasti v Krajském muzeu východních Čech. Současně zde byla na fotografiích zachycena výstava konaná v předchozím roce ve výše zmíněné oblasti.<sup>197</sup>

Následující rok vyzdvihoval 60 let Sovětského svazu od jeho založení a 25. výročí od okamžiku, kdy byla vypuštěna na oběžnou dráhu družice Sputnik 2 s fenkou Lajka. Jednalo se o událost prezentující Sovětský svaz pod názvem „60. výročí SSSR“, přičemž jí předcházela výstava složená z fotografického materiálu „Kosmické dálky“ seznamující se sovětskou kosmonautikou.<sup>198</sup>

Rok 1983 nezůstal pozadu a také bylo připraveno několik výstav tematicky opěvujících komunismus. Především byla uskutečněna událost nazvaná „SČSP ve sbírkách Muzea Klementa Gottwalda v Praze a K MVČ v Hradci Králové“, jež seznámila návštěvníky pomocí exponátů se vznikem a historií Svazu československo-sovětského přátelství (dále SČSP) a byla uspořádána na počest XXXV. sjezdu této organizace.<sup>199</sup> Ideologicky zaměřená byla výstava „Motorismus včera a dnes“,<sup>200</sup> kterou spolupořádal Svaz pro spolupráci s armádou (dále jen Svazarm).<sup>201</sup>

Rok 1984 není příliš dobře zmapován z hlediska dostupného materiálu k výstavám stejného námětu probíhajících v prostorách bývalého hostince U Švagerků.<sup>202</sup> Podle informací z internetových stránek muzea byly divákům nejspíše představeny výstavy „60. výročí úmrtí V. I. Lenina“ a „36. výročí zákona o JZD“.<sup>203</sup> Dále muzeum instalovalo v prostoru malého sálu v budově instituce událost „Křídla vlasti“, která seznamovala s letectvím pod patronátem Svazarmu.<sup>204</sup>

Polovina 80. let 20. století představila výstavy s názvem „Boj a vítězství“ připomínající rok 1945, kdy bylo Československo osvobozeno od nacistické

<sup>196</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1982, KSC v boji proti fašismu, Ideový záměr výstavy.

<sup>197</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1980, Černigovský kraj, dokument Hodnocení výstavy.

<sup>198</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1979–1980, Kosmické dálky, dokument Kosmické dálky.

<sup>199</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1983, SČSP ve sbírkách MKG Praha a K MVČ HK, Ideový záměr výstavy.

<sup>200</sup> Jaroslav LUDVÍK, *Motorismus včera a dnes: průvodce výstavou*, Hradec Králové 1983, s. 4.

<sup>201</sup> Svaz pod kontrolou KSC, zaměřený na vzdělávání a výchovu mravně a politicky vyspělých osob.

<sup>202</sup> J. MALINA – A. DOUBRAVA, *Hradecké muzeum*, s. 16.

<sup>203</sup> Archiv výstav a akcí Muzea východních Čech v Hradci Králové [online]. 2015 [cit. 2015-06-15]. Dostupný z: [http://www.muzeumhk.cz/archiv-vystav.html?kalendarni\\_rok=1984](http://www.muzeumhk.cz/archiv-vystav.html?kalendarni_rok=1984)

<sup>204</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1984, Křídla vlasti, Ideový záměr výstavy.



okupace,<sup>205</sup> a „*Střelectví a Svazarm*“, kterou prostupovaly marxisticko-leninské principy a názory.<sup>206</sup>

V roce 1986 se uskutečnily hned čtyři politicky zaměřené výstavy, které oslavovaly XVII. sjezd KSČ nebo 35. výročí od založení Svazarmu. První událost pojmenovanou „*Expozice československo-sovětské družby Jachnovka*“ připravilo Krajské muzeum východních Čech pro Muzeum v Jachnovce. Sestavení proběhlo podle poslaných plánů, nákresů panelů a fotografií, přičemž zajímavé byly určené barvy například koberce v odstínu bordó, panely v bílé doplněné tmavě červenou, znaky, symboly a mapy v zlatém provedení.<sup>207</sup> Následně muzeum od března představilo výstavu „*Sedmnáct mezníků*“, která dokumentovala 65 let působení KSČ ve východních Čechách,<sup>208</sup> „*Tradice pokrokové dělnické tělovýchovy k dnešku*“<sup>209</sup> a „*Radioamatérství a elektronika ve Svazarmu*“ z bloku pořádaného Svazarmem nazvaného „*Branná výchova a mládež*“.<sup>210</sup>

Krajské muzeum východních Čech seznámilo diváky v roce 1987 se dvěma tematickými událostmi, a to „*Od hradeckého programu k socialistické zemědělské výrobě*“, jež podala informace o Hradeckém programu<sup>211</sup> a „*Vodní sporty ve Svazarmu*“.<sup>212</sup>

Předposledním rokem, kdy se musely v instituci prezentovat komunistické náměty, byl rok 1988. Jednalo se o blok několika výstav konajících se od 24. února do 1. května vychvalujících 40 let od Vítězného února konkrétně „*Od osvobození k Vítěznému únoru*“, „*Socialistické muzejnictví východních Čech*“, kde byl prezentován vznik a rozvoj východočeských institucí a „*Sbírký muzea v Hradci Králové po roce 1948*“ ukazující nejdůležitější předměty ze sbírek muzea.<sup>213</sup> Dále muzeum instalovalo výstavu „*Člověk a pes*“, která se konala v součinnosti se Svazarmem.<sup>214</sup> Nicméně v roce

---

<sup>205</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1985, Boj a vítězství, Dokument Námět.

<sup>206</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1985, Střelectví a Svazarm, Scénář výstavy.

<sup>207</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1986, Exp. čs.-sov. družby Jachnovka SSSR, Zápis z jednání pracovní skupiny připravující expozici v Jachnovce.

<sup>208</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1986, Sedmnáct mezníků, Scénář výstavy.

<sup>209</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1986, Tradice dělnické tělovýchovy k dnešku, Hodnocení výstavy.

<sup>210</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1986, Radioamatérství a elektronika ve Svazarmu, Pozvánka.

<sup>211</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1987, Od Hradeckého programu k socialistické výrobě, Pozvánka.

<sup>212</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1987, Vodní sporty ve Svazarmu, Plakát.

<sup>213</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1988, 40. výročí Února, Libreto.

<sup>214</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1988, Člověk a pes, Plán přípravy výstavy.

1989 nastal zlom zrušením komunistického režimu a poslední výstava, která proběhla v područí systému, byla pojmenovaná „*Modelářství ve Svazarmu*“.<sup>215</sup>

Současně byl vliv komunistického režimu znatelný i po grafické stránce. Většina výše zmíněných výstav měla pozvánky vytištěné na bílém archu papíru popsané červeným písmem. I plakáty ladili autoři do stejných nebo podobných barev, doplněné o symboly, jako byla rudá pěticípá hvězda,<sup>216</sup> srp a kladivo<sup>217</sup> nebo červený znak Svazarmu.<sup>218</sup>

### 6.1.2 Nahrazení komunistické tematiky v letech 1989–1991

Po sametové revoluci se změnilы náměty výstav a pracovníci muzea instalovali předměty, které předchozí politická situace nedovolovala. Například v roce 1990 představili výstavu nazvanou „*Tomáš G. Masaryk a Hradec Králové*“, „*Sametová revoluce v Hradci Králové*“<sup>219</sup> nebo „*Památky církevních obřadů*“.<sup>220</sup> Následně začal nástup prezentace významných uměleckých osobností Hradce Králové a jejich děl například „*Josef Gočár, architekt Hradce Králové*“, „*Jindra Vlček – malíř a legionář*“ nebo „*Architekt Oldřich Liska a Hradec Králové*“.<sup>221</sup>

## 6.2 Tematický přehled výstav a expozic 1991–2010

### 6.2.1 Fotografické výstavy

Jednalo se o výstavy, které byly složeny převážně z fotografií doplněnými popisky a úvodním panelem, který uváděl základní informace. Jako příklad může sloužit blok výstav zobrazujících amatérské fotografie z let 1981–1985, a to „*AMFO 81*“, „*AMFO 83*“ a „*AMFO 85*“.<sup>222</sup> Dále z roku 1990 událost nazvanou „*Prezident*

---

<sup>215</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1989, Modelářství ve Svazarmu, Výstava „Východočeští modeláři Svazarmu“.

<sup>216</sup> Konkrétním příkladem může být pozvánka výstavy „*Josef Haken – Komunist, učitel, politik*“.

<sup>217</sup> Zobrazeno na pozvánce a plakátu výstavy „*KSČ v boji proti fašismu*“.

<sup>218</sup> Znázorněn na pozvánce i plakátu výstavy „*Člověk a pes*“.

<sup>219</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1989, Dokumentace k výstavě 17. listopad v HK, dokument Výstava k 17. listopadu 1989.

<sup>220</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, Památky církevních obřadů, Fotografie výstavy.

<sup>221</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1990–1991, Architekt O. Liska HK, Pozvánka.

<sup>222</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, AMFO, Negativy.

*Václav Havel v Hradci Králové*“, která představovala formou fotoreportáže návštěvu prezidenta a uvedení královéhradeckého biskupa Karla Otčenáška do úřadu.<sup>223</sup> Další podobnou výstavu umístili pracovníci muzea do chodby vedoucí do malého sálu v přízemí budovy pojmenovanou „*Jan Tomáš – Výstava ateliérových fotografií z let 1867–1904*“, přičemž skleněné klipy, do kterých se vkládaly fotografie, byly podloženy fotopapírem s ozdobným okrajem a ve spodní části byly vloženy popisky vytvořené psacím strojem.<sup>224</sup> Událost pořádaná od 7. září do 18. října 1992 „*Autogramy a fotografie známých osobností z televizní obrazovky*“ byla jedna z mnoha následujících výstav tohoto typu, jež jsou v instituci instalovány dodnes.<sup>225</sup> V období 1992–2010 byl představen např. fotografický materiál „*Kary H Lasch – Svět objektivu*“<sup>226</sup> v roce 1998,<sup>227</sup> dále „*Josef Sudek – Fotografie Hradce Králové*“ v roce 2003,<sup>228</sup> „*Doteky z konců světa*“,<sup>229</sup> které představily fotografie z cest Oldřicha Bubáka po Arktidě a Antarktidě nebo „*Vážky České republiky ve fotografii*“ z roku 2010, umístěné v chodbě a ateliéru.<sup>230</sup>

## 6.2.2 Prezentace archeologických výzkumů činnosti muzea

Mezi další typ výstav, které muzeum systematicky pořádalo v celém sledovaném rozmezí let, byla prezentace práce archeologického oddělení muzea v Hradci Králové. Jak je uvedeno v kapitole 5.3, chyběla v instituci výstava nebo expozice prezentující období pravěku. Tato situace byla vyřešena víceméně každoroční prezentací nově nalezených předmětů, které se průběžně obměňovaly ve formě další výstavy, jež seznamovala s jiným obdobím, místem, objekty. První výstava ve vymezeném časovém období, která seznámila návštěvníky s archeologickými nálezy, se konala v roce 1980 pod názvem „*Z historie archeologického výzkumu hradeckého muzea*“ a byla součástí

---

<sup>223</sup> Jiří ZIKMUND, *Renesance fotoreportáže*, Pochodeň 79, 1990, s. 6.

<sup>224</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1990–1991, Jan Tomáš – fotografie osobností kulturního života konce 19. a počátku 20. století, Scénář výstavy.

<sup>225</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1992, Autogramy a fotografie z obrazovky (Stanislav Hlobil), Pozvánka.

<sup>226</sup> K vidění byla například fotografie herečky Sophie Lorenové, Franka Sinatry, Brigitte Bardot a dalších.

<sup>227</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1998, Kary H Lasch, Smlouva o dočasné užívání sbírkových předmětů.

<sup>228</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2003, Josef Sudek – fotografie HK, Fotografie výstavy.

<sup>229</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2005, Doteky konců světa. Fotografie výstavy.

<sup>230</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2010, Vážky České republiky ve fotografii, Fotografie výstavy.

oslav 100 let od založení hradeckého muzea.<sup>231</sup> Nedlouho poté se konalo dalších osmnáct výstav zaměřených na archeologické nálezy, kdy největší četnost v prezentování nastala v roce 1995 v instalaci tří událostí a to: „*Chrudimsko v raném středověku*“, „*Slavíkovci a Přemyslovci*“ a „*Nové archeologické výzkumy v Hradci Králové a Chrudimi*“.<sup>232</sup>

### 6.2.3 Fauna a flóra

Fauna a flóra jsou dalšími tématy, která instituce prezentuje. Jedná se o několik desítek výstav, jež započaly v 80. letech událostí probíhající od roku 1982 nazvanou „*Věčně živá příroda*“. Představila návod, jak se správně postarat o životní prostředí a přírodu.<sup>233</sup> Následovaly i další výstavy, kdy nejčastěji opakovaným blokem se stala událost „*Houby*“, která se konala v letech 1993,<sup>234</sup> 1995–1998, 2003–2007 a 2009–2010.<sup>235</sup> Návštěvníci měli možnost zhlédnout tento druh výstavy po dobu dvanácti let, kdy se konal vždy ve stejném období a to v rozmezí od září do začátku listopadu, tedy v období sběru hub. Fauna byla zobrazena kupříkladu v roce 1992 ve výstavě „*Příroda ve městě*“,<sup>236</sup> která zachycovala zvířata žijící v prostředí měst. Jednalo se např. o ptactvo, které si postavilo hnízdo na střeše nebo hmyz sídlící ve skříních.<sup>237</sup> Dalším dokladem byla výstava „*Život v pravěkých mořích, jezerech a močálech*“ z roku 2005,<sup>238</sup> kdy autoři připevnili obrazy k modře zbarveným panelům, jež připodobňovaly barvy vodní plochy.<sup>239</sup>

---

<sup>231</sup> Jiří SIGL, *Výstava „Z historie archeologického výzkumu Hradeckého muzea“*, in: Zpravodaj K MVČ, ed. J. Malina, Hradec Králové 1981, s. 71.

<sup>232</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1995, Měsíční letáky Muzeum HK 1995, Říjen 1995 v muzeu.

<sup>233</sup> Vladimír FALTYS, *Věčně živá příroda: průvodce výstavou*, Hradec Králové 1982, s. 3.

<sup>234</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1993, Naše houby, Leták.

<sup>235</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1995–2010. Letáky.

<sup>236</sup> *Příroda ve městě*, Deník Pochodeň 2, 1992, s. 4.

<sup>237</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *Příroda ve městě*, Fotografie výstavy.

<sup>238</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2005 II. část, *Život v pravěkých mořích, jezerech a močálech*, Pozvánka

<sup>239</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2005 II. část, *Život v pravěkých mořích, jezerech a močálech*, Fotografie výstavy.

#### 6.2.4 Kultura a umění

Toto téma je jedno z nejobsáhlejších z hlediska prezentace osob, objektů, staveb nebo událostí, které jsou zde zařazeny. Mezi představené exponáty patří například obrazy, grafiky, plakáty, dokumenty, knihy, šperky, nádobí dále nábytek, budovy a jejich architektura, hudba a nástroje, platidla, medaile nebo významné osobnosti zabývající se nejrozličnějším druhem umění. Jedná se o nejširší skupinu výstav, kterou muzeum pořádá. Mezi zajímavé výstavy patřily například „*Lidové obrázky na skle*“ z roku 1990,<sup>240</sup> „*Dudy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*“<sup>241</sup> z roku 1998, „*Josef Macholán – Židle*“ z roku 2004<sup>242</sup> nebo „*Čtyři dekády Zdenka Bláhy v zajetí múz*“ z roku 2008<sup>243</sup> a další.

Také je zde patrné opakování stejných témat, jako jsou výstavy betlémů, které započaly v prosinci 1994<sup>244</sup> a probíhaly v průběhu let vždy v zimě. Největšího ohlasu se v novinových článcích dostalo výstavě konané v roce 1998 nazvané „*Betlemářské umění dvacátého století*“. Jednalo se o pět článků v Hradeckých novinách z 9. října,<sup>245</sup> 8. prosince,<sup>246</sup> 14. prosince,<sup>247</sup> 19. prosince 1998,<sup>248</sup> 2. ledna 1999<sup>249</sup> a o jednu zprávu ve Východočeském večerníku.<sup>250</sup>

### 6.3 Forma prezentace exponátů

Rozvoj výstavní činnosti je znatelný i z hlediska umístění exponátů v prostoru. Jedná se o tendenci prezentace objektů v jejich přirozeném prostředí, vytvořeném

<sup>240</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *Lidové obrázky na skle*, Fotografie výstavy.

<sup>241</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *Dudy v Čechách a na Moravě*, Fotografie výstavy.

<sup>242</sup> AMVČ, inv. č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2004 II. část, *Josef Macholán – Židle*, Fotografie výstavy.

<sup>243</sup> AMVČ, inv. č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1994, *Muzejní letáky*, Prosinec 1994.

<sup>244</sup> AMVČ, inv. č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2008, *Čtyři dekády Zdenka Bláhy v zajetí múz*, Pozvánka.

<sup>245</sup> *Výstava betlémů bude na přelomu roku: výtvarné hodnoty české a moravské tvorby 20. století*, HN 7, 1998, s. 1.

<sup>246</sup> Judita GROSSMANNOVÁ, *Betlemářské umění 20. století prezentuje výtvarné hodnoty české a moravské tvorby*, HN 7, 1998, s. 7.

<sup>247</sup> Judita GROSSMANNOVÁ, *V pořadí třetí výstava betlemářského umění 20. století už přivítala první návštěvníky*, HN 7, 1998, s. 7.

<sup>248</sup> Anna DRAGOUNOVÁ, *To nejlepší z dílen českých betlemářů: třetí velká výstava betlémů je otevřena v královéhradeckém muzeu*, HN 7, 1998, s. 3.

<sup>249</sup> Anna DRAGOUNOVÁ – Vladimír VACLÍK, *V betlémech jsou Češi jednička, tvrdí přední odborník*, HN 8, 1999, s. 4.

<sup>250</sup> Ludmila HOVORKOVÁ, *Betlémy jsou pohlazení po duši*, Vv 9, 1998, s. 1.

muzejními prostředky. Mezi jednu z prvních, kde byl znatelný tento trend, patřila výstava z roku 1989 nazvaná „*Počátky fotografie ve východních Čechách*“ (obr. 24).<sup>251</sup> Autoři vytvořili v malém výstavním sále v přízemí prostor fotografického ateliéru, ve kterém byly i tři figuríny v dobovém oblečení. Mužská postava stála za fotoaparátem, který zachycoval ženu stojící před ním. Další osoba byla posazena na gauči s rozečtenou knihou. Scénu dokreslovalo i mnoho dalších exponátů, nábytek, věšák s oblečením, fotografie pověšené na zdi, květiny a další.<sup>252</sup>

Podobnou snahou o prezentaci historických artefaktů v jejich autentickém prostředí byla výstava „*130 let Pardubicko-liberecké dráhy*“ umístěná v železničním voze, který putoval po vlakových nádražích a jenž neměla v muzeu obdoby.<sup>253</sup> Další výstava, ve které autoři částečně umístili vypreparované modely zvířat do jejich přirozeného prostředí, se konala v roce 1992 pod názvem „*Příroda ve městě*“.<sup>254</sup>

Tento typ prezentace se dále vyvinul například do podoby výstavy z roku 1997 „*Houpy, hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky, pro dítky*“, kdy autorka nevkládala exponáty do vitrín, ale volně je uskupila do scény představující výlet s kočárky po Hradci Králové, který evokovaly repliky sloupů osvětlení z Pražského mostu a fotografie budov vytištěné na paneláži podél celého výstavního sálu. Další možnost, jak se dá využít prostor, předvedli muzejníci při slavnostním znovuotevření Kotěrový budovy, která sama o sobě byla v některých místech nezaplněna předměty, a návštěvníci měli možnost si prohlédnout samotný exponát v jeho autentické podobě.<sup>255</sup>

## 6.4 Vitríny

Používání vitrín je nedílnou a často nezbytnou součástí výstavnictví, které se neustále vyvíjí zejména díky novým technologiím. Ani v muzeu tomu není jinak a i zde je patrný znatelný posun z hlediska druhů používaných vitrín.

Na začátku 80. let byly exponáty vkládány do výstavního mobiliáře, který si instituce většinou sama konstruovala a vyráběla. Jednalo se o několik typů. Pro

<sup>251</sup> AMVČ, inv. č. D-H 9/07, kart. Výstavy 1989, Leták srpen 1985.

<sup>252</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, Počátky fotografie, Fotografie výstavy.

<sup>253</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, 130 let Pardubicko-liberecké dráhy, Fotografie výstavy.

<sup>254</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, Příroda ve městě, Fotografie výstavy.

<sup>255</sup> AMVČ, inv. č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2002, Jan Kotěra, Fotografie výstavy.

vystavení menších exponátů se používaly pultové vitríny, které měly dřevěný podstavec, na němž byla položena deska se zářezy, do kterých se z přední strany vložila průhledná stěna, zatímco z bočních a zadní strany dřevěná deska. Předměty umístěné ve vitríně bylo možné spatřit jedině, pokud stál divák před ní. Mezi výstavy, kde byl tento druh instalován, patří například výstavy z roku 1982 „*Kouzlo apatyky*“<sup>256</sup> nebo z následujícího roku „*V zrcadle staletí*“.<sup>257</sup>

Později v roce 1984 je patrná obměněna pultové vitríny,<sup>258</sup> která se používala během 90. let 20. století i počátkem 21. století. V podstatě se jednalo o podobný typ, pouze místo dřevěných bočních stěn byly ze všech stran vloženy průhledné desky, které se uchytily pomocí speciálních mosazných rohů, přičemž na ně byla položena vrchní krycí skleněná tabule. Vitrína nebyla prachotěsná a pracovníci ji využili kupříkladu ve výstavách nazvaných „*Střelecké terče*“ z roku 1987,<sup>259</sup> „*Počátky fotografie ve východních Čechách*“ z konce 80. let 20. století,<sup>260</sup> „*Východní Čechy v době prvních historických kmenů*“ z roku 1990,<sup>261</sup> „*Příroda ve městě*“ z roku 1992,<sup>262</sup> „*Stavební kámen*“ z konce 90. let 20. století,<sup>263</sup> „*Krása tropů*“ z roku 2006<sup>264</sup> nebo „*Chvála české bibliografie*“ konaná v roce 2010 atd.<sup>265</sup>

Další varianta, která se využívala na středně velké předměty, měla dřevěnou konstrukci, na kterou se umístila dřevěná deska s vloženými skly ze všech stran, přičemž shora se strany uchytily dřevěným rámem. Větší vnitřní prostor umožnil rozdělení prostoru policí. Exponáty byly vloženy v tomto typu vitrín třeba ve výstavě „*Kouzlo apatyky*“,<sup>266</sup> „*Loutkářství východních Čech*“,<sup>267</sup> „*Pivovarnictví ve východních Čechách*“ a další.<sup>268</sup>

<sup>256</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, *Kouzlo apatyky*, Fotografie výstavy.

<sup>257</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, *V zrcadle staletí*, Fotografie výstavy.

<sup>258</sup> Podle fotografií poprvé instalována na výstavě nazvané „*Výstava kraslic ze soutěže 'O nejlépe provedenou kraslici*“.

<sup>259</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, *Střelecké terče*, Fotografie výstavy.

<sup>260</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, *Počátky fotografie*, Fotografie výstavy.

<sup>261</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *Východní Čechy v době prvních historických kmenů*, Fotografie výstavy.

<sup>262</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *Příroda ve městě*, Fotografie výstavy.

<sup>263</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *Stavební kámen*, Fotografie výstavy.

<sup>264</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2007 II. část, *Krása tropů*, Fotografie výstavy.

<sup>265</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2010, *Chvála české bibliografie*, Fotografie výstavy.

<sup>266</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, *Kouzlo apatyky*, Fotografie výstavy.

<sup>267</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, *Loutkářství východních Čech*, Fotografie výstavy.

<sup>268</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, *Pivovarnictví ve východních Čechách*, Fotografie výstavy.

Pro ukládání větších předmětů se používala vitrína s vytvořenou konstrukcí z jeklu ve tvaru kvádrů, do kterého se diagonálně vsunula nosná deska skleněných stěn a nahoře se spojila dřevěnou lištou. Instalována byla na těchto výstavách: „*Loutkářství východních Čech*“ z roku 1985,<sup>269</sup> „*Bály našich babiček*“ z roku 1988<sup>270</sup> nebo „*Památky církevních obřadů*“ ze začátku 90. let 20. století a další.<sup>271</sup>

V roce 1985 pracovníci muzea umístili stabilní blok vitrín do malého výstavního sálu v přízemí. Zmíněný blok byl přichycen podél pravé zdi pod dřevěnými lištami na kovových stojnách. Tento typ sloužil od roku 1985 víceméně v průběhu celých 90. let do hlavní rekonstrukce budovy mezi lety 1999–2002. Díky obtížnější manipulaci byly vitríny minimálně snímány. Vystavené předměty v tomto typu představily například výstavy v roce 1985 „*Skleněná krása Orlických hor*“, v roce 1989 „*Tradice uměleckých řemesel*“, „*Bitva u Hradce Králové 1866*“ z roku 1991<sup>272</sup> nebo „*Sportování našich dědečků a babiček*“ z roku 1996.<sup>273</sup>

Prostory vestibulů v budově muzea sloužily k prezentaci menších souborů předmětů, kdy se k tomuto účelu užívaly čtyři velké skříňové vitríny, umístěné ve výklencích po stranách prostoru, které se otevíraly vysunutím skleněné desky do strany.<sup>274</sup>

Mezi další výstavní prvky, které se používaly, patřily různé dřevěné podstavce pro trojrozměrné exponáty. Případně se vymýšlelo uskupení panelů, které by nejlépe prezentovalo instalované exponáty. Příkladem je výstava nazvaná „*Z historie kovářství*“, kde autoři mezi bloky vložili desku držící pultové vitríny. Tudíž se nemusely použít podstavce ve tvaru hranolu. Bloky byly průchozí z jedné strany, zatímco v druhé části stála velká kovaná vrata.<sup>275</sup>

V 90. letech 20. století se využívaly vesměs stejné druhy vitrín jako v předchozí době. I přesto se zde však objevuje několik nových druhů. Například v důsledku zrušení

---

<sup>269</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, *Loutkářství východních Čech*, Fotografie výstavy.

<sup>270</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, *Bály našich babiček*, Fotografie výstavy.

<sup>271</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *Památky církevních obřadů*, Fotografie výstavy.

<sup>272</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *Bitva u HK 1866*, Fotografie výstavy.

<sup>273</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *Sportování našich dědečků a babiček*, Fotografie výstavy.

<sup>274</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, *Výstava kraslic*, Fotografie výstavy.

<sup>275</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, *Z historie kovářství*, Fotografie výstavy.



Muzea revolučních tradic ke konci 80. let 20. století získala instituce vitríny, které již byly prachotěsné a nepatrně kvalitnější. Jejich váha a rozměry ovšem zabraňovaly časté manipulaci.<sup>276</sup> V tomto typu vitrín byly prezentovány předměty např. ve výstavách v roce 1997 „*Houpy, hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky, pro dítku*“<sup>277</sup> a „*Betlemářské umění 20. století*“ v roce 1998.<sup>278</sup>

Dalším příkladem použití nového typu vitrín byla událost nazvaná „*150 let V. F. Červený a synové*“<sup>279</sup> v roce 1992. Jednalo se o majetek vystavující společnosti, která vyráběla hudební žesťové nástroje a prezentovala je na světových výstavách.<sup>280</sup> Proto musely mít určitý okázalý vzhled a byly jedny z prvních, které měly vlastní osvětlení.

Rekonstrukce muzea a jeho znovuotevření v roce 2002 přineslo i zakoupení nového výstavnického materiálu.<sup>281</sup> Jednalo se o profesionální vitríny, které již byly prachotěsné, s UV filtrem, lehce otevíratelné a některé kusy měly i vlastní osvětlení. Police v těchto modulech byly uchyceny pomocí lanek. Taktéž muzeum pořídilo od stejné firmy i prachotěsné pultové vitríny s UV filtry, které byly celoskleněné.<sup>282</sup> To však neznamenalo, že se již nevyužívaly starší typy. Například ve výstavě z roku 2010 nazvané „*Krása české bibliofilie*“ se objevily i starší pultové vitríny s kovovými rohy z 80. let 20. století.<sup>283</sup>

Dále jsou od roku 2006 součástí muzejní expozice i velkoobjemové moduly, speciálně vyrobené na míru od firmy Revyko, s. r. o., pro vystavení modelů města Hradce Králové v různém časovém horizontu. Poslední vitrína na míru od stejné firmy byla vyrobena v roce 2008 pro „*Model středověkého města Hradce Králové a přilehlých předměstí k roku 1420*“. Současně je zde znatelný i nástup profesionální techniky v podobě použitých počítačových obrazovek, které řídí, kterou konkrétní část si chce divák prohlédnout.

---

<sup>276</sup> František ŠEBEK, *Přehled činnosti Krajského muzea východních Čech za rok 1990*, Hradec Králové 1991, s. 17.

<sup>277</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *Houpy, hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky, pro dítku*, Fotografie výstavy.

<sup>278</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *Betlemářské umění 20. století*, Fotografie výstavy.

<sup>279</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, *150 let V. F. Červený a synové*, Fotografie výstavy.

<sup>280</sup> Informace získané s rozhovoru s PhDr. Zdeňkem Zahradníkem.

<sup>281</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 2002, *Šperk – kámen – kov*. Fotografie výstavy.

<sup>282</sup> Údaje uvedené PhDr. Zdeňkem Zahradníkem.

<sup>283</sup> AMVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2010, *Chvála české bibliofilie*, Fotografie výstavy.

## 6.5 Technické vybavení

V 80. letech nejsou znatelná zařízení, která by se používala při výstavách. Nicméně muzeum vlastnilo přístroj meotar pomocí, kterého se promítal materiál, jenž byl umístěn na jeho ploše. Fungoval na principu zrcadla a čočky, kdy se položil dokument, fólie nebo fotografie a tato předloha se promítla na zeď nebo plátno. Toto zařízení se spolu s promítáním diapozitivů využívalo převážně v přednáškovém sále při akcích.<sup>284</sup> Podle PhDr. Zdeňka Zahradníka byly používány děsivé efekty na komunisticky zaměřených výstavách, jako příklad uvedl zvuk bomby padající na Hirošimu při vstupu do určitého prostoru. Proto je muzejníci nazývali „*uličkami hrůzy*“.

Při rekonstrukci muzea proběhlo i celkové ozvučení instituce, kdy na sobě nejsou navzájem vázány projekce z několika sálů. Díky tomu může být v každém prostoru pouštěna jiná hudba pomocí reproduktorů.<sup>285</sup> Mezi audiovizuální vybavení, které je součástí dvou výstav, patří tři modely města, které jsou ovládány pomocí počítačové obrazovky následně zobrazující informace nebo objekty.<sup>286</sup>

## 6.6 Osvětlení

Podle dostupného fotografického materiálu a z informací, které poskytl technický pracovník muzea Miloslav Zapletal, se před rekonstrukcí muzea používaly stolní nebo na zakázku vyrobené lampičky. Po rekonstrukci byl vytvořen speciální systém lišt zabudovaných do stropu v určité vzdálenosti, kdy se na příčně dané lišty umísťovaly reflektory. Přitom u některých světel bylo možné zesílit nebo snížit zářivost. Dále bylo nainstalováno speciální osvětlení na schodišti a v přísálí, které ozařovalo vystavené klipy.<sup>287</sup>

---

<sup>284</sup> Informace získané od Miloslava Zapletala.

<sup>285</sup> *Tamtéž.*

<sup>286</sup> R. BLÁHA – J. JAKL – J. SIGL, *Modely Hradce Králové...*, s. 196.

<sup>287</sup> Údaje získané od Miloslava Zapletala.

## Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo nastínit metody prezentace, které Muzeum východních Čech v Hradci Králové ve stanoveném období 30 let od roku 1980–2010 využívalo jak z hlediska námětů, prezentování předmětů v prostoru nebo použitého typu technického vybavení, a zároveň provést čtenáře informacemi o muzeologii, historii muzea a teorií přípravy výstavy.

Doba 30 let byla z hlediska výstavní činnosti poměrně dlouhá a bohatá – konalo se v ní přibližně 326 událostí. Na počátku 80. let převládaly hlavně politicky zaměřené výstavy a expozice. Nicméně konala se i systematická prezentace výsledků archeologických výzkumů muzea. Tato témata byla rozhodně oblíbenější než předchozí zmíněný námět. Díky celkové atmosféře komunistického režimu byla návštěvnost takto zaměřených událostí vcelku vysoká. Většinou se jednalo o mládež, která měla tyto exkurze zhlédnout v rámci povinné školní výuky. Dalším organizátorem převážně vojenských a v druhé řadě i sportovních událostí, ovšem pod zástěrkou komunismu, byl Svazarm. Tyto ideologické výstavy měly zpravidla větší finanční možnosti, a proto se zde objevily určité obrazové a zvukové efekty.

Po roce 1989 nastává zlom a uvolněnější atmosféra přála i námětům, jejichž prezentace nebyla za socialismu možná, např. na počest Tomáše G. Masaryka, nebo československých legií za první světové války apod. Díky sametové revoluci bylo v Hradci Králové zrušeno Muzeum revolučních tradic a výstavní vybavení si pracovníci institutu převezli do muzea na Eliščině nábřeží. Tento krok znamenal i důležitý posun v nástupu poloprofesionálních prachotěsných vitrín, které však byly velmi těžké a častá manipulace nepřicházela v úvahu. Podle mého názoru vitríny používané především v 80. a 90. letech nebyly zcela esteticky nedostatečné. V rámci financí se domnívám, že pracovníci muzea dokázali vytvořit na svou dobu reprezentativní modely. Nicméně prezentovat exponáty je možné, jak jsem zjistila, i bez vitrín, kdy se autor zaměří na přirozené prostředí předmětů a co největší zachování autenticity. Tyto výstavy se pak setkaly s velkým ohlasem a oblibou u veřejnosti.

Rekonstrukce muzea v letech 1999 až 2002 dopadla ve výsledku velmi dobře. Návštěvníci byli nadšení samotnou Kotěrovou stavbou, ale i novým osvětlením a vitrínami. Nicméně tematika výstav byla často řízena i s přihlédnutím k svátkům

a ročním obdobím a dalším nepsaným pravidlům, že na Vánoce se koná přehlídka betlémů a jesliček, na Velikonoce prezentace kraslic, v období září až listopad probíhá sběr hub, proto se vystavují houby. Dále bylo prezentováno umění v nejširším slova smyslu nebo zvířata, rostliny, historické události, dějiny města Hradce Králové a mnohé další. Úspěšnost výstav se odvíjela v závislosti na oceněních, která byla výstavě udělena. Konkrétně obdrželo muzeum tři ocenění Gloria musaealis za výstavy z let 2002, 2006 a 2009. Především prezentace plátové zbroje se podle všeho muzejním pracovníkům velmi povedla.

Záměr mé bakalářské práce byl splněn částečně ve vysledování vývoje proměn vitrín, které se v průběhu tohoto období využívalo, následně z hlediska tematiky, kdy jsem potvrdila, že silný vliv měla v 80. letech komunistická ideologie a v rámci využití prostoru pro větší celkový dojem z výstav a expozic. Nicméně kvůli nedostatku materiálů se mi nepodařilo získat podrobnější informace o využívání technologických zařízení jinak než pouze v souvislosti se třemi vystavenými počítačově řízenými modely města v různých vývojových obdobích.

Zklamáním pro mě byla i komunikace s firmou LOTECH, kdy jsem se přes jejich internetové stránky nedočkala odpovědi a po následném kontaktování zástupce společnosti přes mobilní telefon mi byly přislíbeny alespoň kusé informace. Ovšem ani ty jsem ve výsledku neobdržela.

## **Prameny a literatura**

### **Archivní prameny:**

Archiv Muzea východních Čech v Hradci Králové, inv. č. D-H 9/07.

Fotoarchiv Muzea východních Čech v Hradci Králové, inv. č. D-H 9/2007.

### **Články v periodikách a sbornících:**

BLÁHA Radek – JAKL Jan – SIGL Jiří, *Modely Hradce Králové ve výstavních prostorách Muzea východních Čech v Hradci Králové*, in: Královéhradecko, Hradec Králové 2009, s. 196.

BOROVSKÁ Lenka, *Hop do pohádky*, Pochodeň 74, 1985, s. 4.

BRODSKÝ Karel, *Muzeum je zavřeno, muzejníci nespí*, Radnice 3, 2000, s. 2.

ČEJKA Miloš, *Výstavy aneb několik vět o tvorbě výstav a o výstavnictví obecně*, Muzeum, 1/2010, s. 23.

DOMEČKA Ludvík, *Stará radnice v Hradci Králové*, Hradec Králové 1937, s. 14.

DRAGOUNOVÁ Anna, *Muzeum opět vítá návštěvníky*, Hradecké noviny 11, 2002, s. 6.

DRAGOUNOVÁ Anna, *To nejlepší z dílen českých betlemářů: třetí velká výstava betlémů je otevřena v královéhradeckém muzeu*, HN 7, 1998, s. 3.

DRAGOUNOVÁ Anna – VACLÍK Vladimír, *V betlémech jsou Češi jednička, tvrdí přední odborník*, HN 8, 1999, s. 4.

DVOŘÁK Josef, *Možnosti muzeí a škol při vyučování dějepisu v podmínkách realizace projektu*, in: Zpravodaj KMVČ – PŘÍLOHA: Informační a metodický list, 1981, s. 12–13.

FALTYS Vladimír, *Věčně živá příroda: průvodce výstavou*, Hradec Králové 1982, s. 3.

FARSKÝ Josef, *Kouzlo apatyky. Historie lékárenství pod jednou střechou*, Mladá fronta, 38, 1982, s. 1.

GROSSMANNOVÁ Judita, *Betlemářské umění 20. století prezentuje výtvarné hodnoty české a moravské tvorby*, HN 7, 1998, s. 7.

GROSSMANNOVÁ Judita, *V pořadí třetí výstava betlemářského umění 20. století už přivítala první návštěvníky*, HN 7, 1998, s. 7.

HOVORKOVÁ Ludmila, *Betlémy jsou pohlazení po duši*, Vv 9, 1998, s. 1.

- LUDVÍK Jaroslav, *Motorismus včera a dnes: průvodce výstavou*, Hradec Králové 1983, s. 4.
- KALFERST Jiří, *Výstava „Nejstarší zemědělci východních Čech“*, in: Zpravodaj, Krajské muzeum východních Čech v Hradci Králové 1983, s. 62.
- Kolektiv autorů, *Osvětlení modelů města Hradce Králové*, Světlo, 2007, s. 26–28.
- Kouřící výročí*, Rudé právo, 69, 1989, s. 2.
- KUČERA Leoš, *Matáskův svět loutek diváka vtáhne a okouzlí*, Mladá fronta Dnes – Východočeské vydání 9, 1998, s. 3.
- MACLOVÁ Aneta, *Derniérrou hry přece vše nekončí, loutky a scénografické prvky putují na výstavu*, HN 7, 1998, s. 13.
- MARŠÍKOVÁ Vanda, *Historie skýtá inspiraci i pokud se týká kočárků*, Východočeský večerník (dále jen VV) 8, 1997, s. 7.
- MARŠÍKOVÁ Vanda, *Petr Matásek upřednostňuje rafinovanou jednoduchost*, Vv 9, 1998, s. 7.
- MERTLÍK Pavel, *Velký úspěch našich muzeí*, U nás v kraji 2, 2003, s. 3.
- PANKEVIČ Pavel, *Svátek přátel železnice. Jubileum jednokolejné tratě*, Pochodeň, 78, 1989, s. 3.
- Příroda ve městě*, Deník Pochodeň 2, 1992, s. 4.
- PITELKOVÁ Libuše, *Nové audiovizuální trendy v řešení moderních muzejních expozic*, Muzeum, 47, 1/2009, s. 27–30.
- POSPÍŠILOVÁ Pavlína, *Dobrou muzejní noc popřála poprvé i hradecká muzea a galerie*, Radnice 11, 2008, s. 1.
- POSPÍŠILOVÁ Pavlína, *I nový model města již v muzeu*, Radnice 9, 2006, s. 1.
- POSPÍŠILOVÁ Pavlína, *Od pevnosti k salonu republiky*, Radnice 9, 2006, s. 1.
- Regina '94 zahájila v muzeu*, HN 3, 1994, s. 1.
- SIGL Jiří, *Výstava „Z historie archeologického výzkumu Hradeckého muzea“*, in: Zpravodaj K MVČ, ed. J. Malina, Hradec Králové 1981, s. 71.
- SIGL Jiří, *Výstava „Z historie slovanského osídlení východních Čech“*, in: Zpravodaj K MVČ, Krajské muzeum východních Čech se sídlem v Hradci Králové 1982, s. 90–91.
- ŠEBEK František, *Přehled činnosti Krajského muzea východních Čech za rok 1990*, Hradec Králové 1991, s. 17.
- TOMÁŠ Ivo, *Hradec Králové veletržním městem*, HN 3, 1994, s. 9.

*Ukázky loutek z počátku 19. století*, Rudé právo 66, 1985, s. 2.

*Výstava betlémů bude na přelomu roku: výtvarné hodnoty české a moravské tvorby 20. století*, HN 7, 1998, s. 1.

*Výstava brnění z hradeckého muzea vítězí*, Radnice 10, 2007, s. 1.

*Výstava starožitností, památností a přírodnin v Hradci Králové*, Památky archeologické a místopisné 11, 1879, s. 280.

WOLF Jakub, *Interaktivita v muzeu*, Muzeum, 47, 1/2009, s. 32.

ZAHRADNÍK Zdeněk, *Třetí model zachytí Hradec v době před husitskými válkami*, Radnice 11, 2008, s. 1.

ZAJÍČKOVÁ Jitka, *Strašák jménem rekonstrukce*, Víkendová káva 46, 2001, s. 3.

ZÁBRANSKÝ Svatopluk, *Úkoly dalšího rozvoje spolupráce muzeí a galerií se školami, výchovnými zařízeními a mládeží ve Východočeském kraji*, in: Zpravodaj 1981, s. 18.

ZIKMUND Jiří, *Renesance fotoreportáže*, Pochodeň 79, 1990, s. 6.

ŽLÁBKOVÁ Ludmila, *Dějiny Hradce v nové expozici*, Právo 19, 2009, s. 12.

ŽLÁBKOVÁ Ludmila, *Od chrámu ke katedrále, 700 let existence chrámu Svatého Ducha v Hradci Králové*, in: Královéhradecko, Hradec Králové 2009, s. 206.

### **Odborné monografie:**

BÁRTOVÁ Kristýna, *Výstavní činnost muzea v Hradci Králové*, Hradec Králové 2008.

BURIÁNKOVÁ Michaela – KOMÁRKOVÁ Anna – ŠEBEK František, *Úvod do muzejní praxe: učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*, Praha 2010.

DOMEČKA Ludvík, *Stará radnice v Hradci Králové*, Hradec Králové 1937.

FALTYS Vladimír, *Věčně živá příroda: průvodce výstavou*, Hradec Králové 1982.

HRBATÝ Stanislav, *Chladná krása plátové zbroje*, Hradec Králové 2006.

LUDVÍK Jaroslav, *Motorismus včera a dnes: průvodce výstavou*, Hradec Králové 1983.

MALINA Jiří – DOUBRAVA Aleš, *Hradecké muzeum*, Hradec Králové: Krajské muzeum východních Čech 1983.

STRÁNSKÝ Zbyněk Zbyslav, *Úvod do studia muzeologie*, Brno 1984.

TLACHOVÁ, Kateřina, *Profesní etický kodex ICOM, doporučení UNESCO o muzeích, kulturním a přírodním prostředí*, Praha 1994.

ZIKMUND – LENDER, Ladislav – ZIKMUND, Jiří, *Budova muzea v Hradci Králové: 1909- 1913: Jan Kotěra*, Hradec Králové 2013.

**Internetové zdroje:**

Festival muzejních nocí 2008. *muzeumhk.cz* [online]. 2011 [cit. 2015-06-10]. Dostupný z: [http://www.cz-museums.cz/web/festival\\_muzejnich\\_noci/archiv/iv-rocnik-2008](http://www.cz-museums.cz/web/festival_muzejnich_noci/archiv/iv-rocnik-2008)

Archiv výstav a akcí Muzea východních Čech v Hradci Králové. *cz-museums.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-06-15]. Dostupný z: [http://www.muzeumhk.cz/archiv-vystav.html?kalendarni\\_rok=1984](http://www.muzeumhk.cz/archiv-vystav.html?kalendarni_rok=1984)

**Orální prameny:**

Rozhovor se Zdenkem Bláhou, bývalý výtvarník Muzea východních Čech v Hradci Králové.

Rozhovory s někdejší ředitelem Muzea východních Čech v Hradci Králové PhDr. Zdeňkem Zahradníkem.

Rozhovory s PhDr. Jaroslavou Pospíšilovou, správkyň sbírek zaměřených na státní správu, politické poměry a kulturu. Pracovnice historického úseku Společenskovedního oddělení v Muzeu východních Čech od roku 1990 do současnosti.

Rozhovor s Miroslavem Zapletalem, technickým pracovníkem od roku 1988.



## Příloha

Obrázek 1: Vitrína s hranolovitým podstavcem.....	75
Obrázek 2: Pultová vitrína s dřevěnými stěnami .....	75
Obrázek 3: Skleněné desky umístěné mezi pultovými vitrínami a podstavci.....	76
Obrázek 4: Velká skříňová vitrína umístěná ve vestibulu.....	76
Obrázek 5: Pultové vitríny s kovovými rohy .....	77
Obrázek 6: Stabilní konstrukce vitrín v malém sále v přízemí .....	77
Obrázek 7: Vitrína vložena v jeklové konstrukci.....	78
Obrázek 8: Interiér železničního vozu .....	78
Obrázek 9: Exteriér železničního vozu .....	79
Obrázek 10: Profesionální vitríny firmy Československé hudební nástroje .....	79
Obrázek 11: Imitace velké černé skříňové vitríny z 19. století .....	80
Obrázek 12: Zajímavě řešený prostor u výstavy „ <i>Michal Klahr starší a jeho Theatrum sacrum</i> “ .....	80
Obrázek 13: Výstava „ <i>Houpy hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky, pro dítka</i> “, ve které nebyly použity vitríny“ .....	81
Obrázek 14: Po levé straně vitrína z Muzea revolučních tradic.....	81
Obrázek 15: Profesionální vitrína s vlastním osvětlením vyrobená firmou LOTECH.....	82
Obrázek 16: Profesionální vitríny od firmy LOTECH.....	82
Obrázek 17: Podobný blok vitrín, který byl použit ve výstavě „ <i>Vídeňské dvorní a stolní stříbro</i> “ .....	83
Obrázek 18: Výstava „ <i>Chladná krása plátové zbroje</i> “, která získala ocenění Gloria musaealis.....	83
Obrázek 19: Vtažení návštěvníka do děje v podobě platněřské dílny z výstavy „ <i>Chladná krása plátové zbroje</i> “ .....	84
Obrázek 20: Model vojenské pevnosti vyrobený Františkem Žaloudkem.....	84
Obrázek 21: Model z roku 2000 vyrobený studenty a profesory fakulty architektury ČVUT v Praze.....	85
Obrázek 22: Svatební ložnice z výstavy „ <i>Když si náš dědeček babičku bral</i> “ ...	85
Obrázek 23: Stylizovaná vitrína z výstavy „ <i>Od chrámu ke katedrále</i> “ .....	86

Obrázek 24: Prostředí fotoateliéru z výstavy „*Počátky fotografie ve východních Čechách*“ ..... 86

## Obrazová příloha



Obrázek 1: Vitrína s hranolovitým podstavcem<sup>288</sup>



Obrázek 2: Pultová vitrína s dřevěnými stěnami<sup>289</sup>

<sup>288</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie Kouzlo apatyky.

<sup>289</sup> *Tamtéž.*



Obrázek 3: Skleněné desky umístěné mezi pultovými vitrínami a podstavci<sup>290</sup>



Obrázek 4: Velká skříňová vitrina umístěná ve vestibulu<sup>291</sup>

<sup>290</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie V zrcadle staletí.

<sup>291</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie Výstava kraslic.



Obrázek 5: Pultové vitríny s kovovými rohy<sup>292</sup>



Obrázek 6: Stabilní konstrukce vitrín v malém sále v přízemí<sup>293</sup>

<sup>292</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie Výstava kraslic.

<sup>293</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie Skleněná krása Orlických hor.



Obrázek 7: Vitrína vložena v jeklové konstrukci<sup>294</sup>



Obrázek 8: Interiér železničního vozu<sup>295</sup>

---

<sup>294</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie Loutkářství východních Čech.

<sup>295</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie 130 let Pardubicko-liberecké dráhy.



Obrázek 9: Exteriér železničního vozu<sup>296</sup>



Obrázek 10: Profesionální vitríny firmy Československé hudební nástroje<sup>297</sup>

<sup>296</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie 130 let Pardubicko-liberecké dráhy.

<sup>297</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, fotografie 130 let V. F. Červený a synové.



Obrázek 11: Imitace velké černé skříňové vitríny z 19. století<sup>298</sup>



Obrázek 12: Zajímavě řešený prostor u výstavy „Michal Klahr starší a jeho Theatrum sacrum“<sup>299</sup>

<sup>298</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVC 1981–1989, fotografie 130 let V. F. Červený a synové.

<sup>299</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, Michal Klahr starší a jeho Theatrum sacrum.





Obrázek 13: Výstava „Houpy hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky, pro dítě“, ve které nebyly použity vitríny<sup>300</sup>



Obrázek 14: Po levé straně vitrína z Muzea revolučních tradic<sup>301</sup>

<sup>300</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Akce, výstavy 7. 1990–1999, fotografie Houpy, hou aneb kočárky a vozítka – pro panenky, pro dítě.

<sup>301</sup> *Tamtéž.*



Obrázek 15: Profesionální vitrína s vlastním osvětlením vyrobená firmou LOTECH<sup>302</sup>



Obrázek 16: Profesionální vitríny od firmy LOTECH<sup>303</sup>

---

<sup>302</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy a akce 2001–2003, fotografie Šperk – kámen – kov.

<sup>303</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy a akce 2001–2003, fotografie Vídeňské dvorní a stolní stříbro.



Obrázek 17: Podobný blok vitrín, který byl použit ve výstavě „Viedeňské dvorní a stolní stříbro“<sup>304</sup>



Obrázek 18: Výstava „Chladná krása plátové zbroje“, která získala ocenění Gloria musealis<sup>305</sup>

<sup>304</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy + akce 2004–2005, fotografie Betlémy.

<sup>305</sup> MVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2006, Chladná krása plátové zbroje, Fotografie výstavy.



Obrázek 19: Vtažení návštěvníka do děje v podobě platněřské dílny z výstavy „Chladná krása plátové zbroje“.<sup>306</sup>



Obrázek 20: Model vojenské pevnosti vyrobený Františkem Žaloudkem.<sup>307</sup>

<sup>306</sup> MVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2006, Chladná krása plátové zbroje, Fotografie výstavy.

<sup>307</sup> MVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2006, Od pevnosti k salonu republiky, Fotografie výstavy.



Obrázek 21: Model z roku 2000 vyrobený studenty a profesory fakulty architektury ČVUT v Praze<sup>308</sup>



Obrázek 22: Svatební ložnice z výstavy „Když si náš dědeček babičku bral“<sup>309</sup>

<sup>308</sup> MVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2006, Od pevnosti k salonu republiky, Fotografie výstavy.

<sup>309</sup> MVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2006, Když si náš dědeček babičku bral, Fotografie výstavy.



Obrázek 23: Stylizovaná vitrína z výstavy „Od chrámu ke katedrále“<sup>310</sup>



Obrázek 24: Prostředí fotoateliéru z výstavy „Počátky fotografie ve východních Čechách“<sup>311</sup>

<sup>310</sup> MVČ, inv.č. D-H 9/07, kart. Výstavy 2008, Od chrámu ke katedrále, Fotografie výstavy.

<sup>311</sup> FAMVČ, inv. č. D-H 9/2007, kart. Výstavy MVČ 1981–1989, Počátky fotografie, Fotografie výstavy.